

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1914.

Första kammaren.

Nr 28.

Fredagen den 27 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 21 i denna månad.

Anmälades och bordlades jordbruksutskottets memorial nr 33, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i frågor rörande anslag under rikstatens nionde huvudtitel.

Vid föredragning av bevillningsutskottets nästlidne dag bordlagda memorial nr 11, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut rörande bevillningsutskottets betänkande, nr 6, i anledning av väckt motion om upphävande av tullen å apelsiner, godkändes den i detta memorial föreslagna voteringspropositionen.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran lagutskottets under gårdagen bordlagda utlåtanden nr 16 och 17.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande bankoutskottets den 24 och 25 innevarande februari bordlagda utlåtande, nr 6, angående regleringen av utgifterna under riksstatens tionde huvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna.

Punkterna 1—9.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 10.

Lades till handlingarna.

Punkterna 11—13.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Första kammarens protokoll 1914. Nr 28.

Punkten 14.

Lades till handlingarna.

Punkterna 15 och 16.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 17.

Lades till handlingarna.

Punkterna 18—26.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 27.

*Ang. pension
åt f. flagg-
underofficeren
O. W. Hansson.*

I en inom andra kammaren väckt motion, nr 76, hade herrar *U. Leander, O. Kloo* och *O. Holmdahl* hemställt, »det riksdagen ville besluta att tilldela förre flaggunderofficeren *Otto Wilhelm Hansson* i Karlskrona en årlig pension å 300 kronor att från och med år 1915 utgå av medel från allmänna indragningsstaten».

Utskottet hade i denna punkt på anförda skäl hemställt, att ifrågavarande motion, II: 76, icke måtte vinna riksdagens bifall.

Herr Ericson, Hans: Herr talman! Det är väl icke stor utsikt att vinna någonting gentemot ett enhälligt utskott, som ju givetvis har den formella rätten på sin sida, men jag anser i alla fall, att detta ärende är så pass beaktansvärt, att jag skulle vilja vädja till kammarens goda hjärta.

Förhållandet är, att år 1911 väcktes i andra kammaren en motion, vari hemställdes, att fyra av ångaren Vegas ännu efterlevande manskap måtte erhålla statspension. Motionen blev visserligen avslagen av båda kamrarna på den grund, att vederbörande utskott icke ägde kännedom om, huruvida dessa personer redan förut åtnjöt pension av statsmedel, men på grund av motionen lät dåvarande sjöministern verkställa en utredning beträffande denna sak. Den utredningen framlades sedan i proposition till 1912 års riksdag, och av nämnda utredning framgick, att ännu sex kvarlevde utav dem, som utgjort manskap vid ångaren Vegas berömda färd runt Asien. Av dessa sex befunno sig fem i så torftiga omständigheter, att Kungl. Maj:t ansåg sig böra hos riksdagen begära extra pension för dem utöver den ringa pension, de dittills ägde av statsmedel. Riksdagen beviljade också fyra av dessa en tilläggspension av 450 kronor samt hustrun till den femte av dem 300 kronor. Vad återigen angick den sjätte, som var en gammal flaggstyrman, så fick han ingen pension —

Kungl. Maj:t begärde nämligen icke någon tilläggspension åt honom. Detta motiverades därmed, att han på grund av sin befattning såsom underofficer vid flottan redan åtnjöt pension av statsmedel, som uppgick till 1,082 kronor 52 öre om året. Varken marinförvaltningen eller statskontoret hade heller för sin del tillstyrkt, att han skulle erhålla någon extra pension.

*Ang. pension
åt f. flagg-
underofficeren
O. W. Hansson.
(Forts.)*

Emellertid har i år i andra kammaren väckts en motion av tre ledamöter, en från vart och ett av de olika partierna, vari hemställes om en pension för denne gamle flaggstyrman av 300 kronor om året.

Sålunda ligger nu ärendet så, att utav ångaren Vegas manskap befinna sig sex stycken ännu i livet. Av dessa hava fem tilldelats extra pension dels, såsom man väl får anse, för att hjälpa dem i deras torftiga omständigheter, dels också såsom ett erkännande för deras insats i den hedersamma färd, som på sin tid spridde mycken glans över det svenska namnet. Vad den sjätte åter beträffar, har han sin ordinarie pension, som han erhåller på grund av sin anställning såsom underofficer vid flottan. Men han är nu sjuklig, och hans ställning är bekymmersam. Han kan icke skaffa sig något arbete för att hjälpa upp sina inkomster, och han känner sig säkerligen ganska bitter vid tanken på, att han är den ende av dessa sex från ångaren Vega, som icke erhållit det erkännande, vilket de andra av manskapet fått mottaga för sitt välförhållande under denna färd. Jag vet också, att hans kamrater med stor glädje och tillfredsställelse skulle hälsa, att den motion som nu framlagts, bleve av riksdagens kamrar bifallen. Alla skulle taga det såsom ett uttryck för erkännande av hans insats i ångaren Vegas färd. Fallet är enligt mitt förmenande alldeles enastående. Beloppet är litet och mannen gammal och sjuklig. Några svårare konsekvenser torde alltså ett bifall till motionen icke komma att medföra.

Jag vädjar därför till kammarens ädelmod att bifalla den i ämnet väckta motionen, som innebär, att riksdagen ville besluta att tilldela förre flaggunderofficeren Otto Wilhelm Hansson i Karlskrona en årlig pension å 300 kronor att från och med år 1915 utgå av medel från allmänna indragningsstaten.

Herr von Stapelmohr: Herr talman, mina herrar! Den föregående talaren började sitt anförande med att vädja till kammarens goda hjärta och ädelmod att bifalla motionen i fråga. Ja, det är ju vackert, om pensionsfrågor i kammaren få avgöras under känslöstämning, men jag tror att det är klokt, att även en lugn betänksamhet får hava plats vid rådslagen, ty eljest är det att befara, att de normer, som följts och böra följas i pensionsfrågor bliva så förryckta, att de myndigheter, som hava att utreda pensionsfrågor, ävensom bankoutskottet, vilket har det just icke så angenäma uppdraget att ägna sådana frågor en förberedande behandling innan de avgöras hos kammaren, komma

Ang. pension
åt f. flagg-
underofficeren
O.W. Hansson.
(Forts.)

att förlora ledtråden för ett följdriktigt arbete. Jag tror, att det är så mycket större skäl att betrakta saken från den synpunkt, jag omnämnt, som motionären åtminstone till största delen byggt sin framställning på helt annan grund än den, varpå riksdagens beslut 1912 om pension åt åtskilliga andra deltagare i Vegas färd vilar.

Såsom herrarna kanske hava sig bekant, väcktes år 1880 i riksdagen förslag, att staten måtte såsom ett erkännande åt deltagarna i Vegas färd lämna dem en nationalbelöning. Detta förslag bifölls också av riksdagen på så sätt, att riksdagen tilldelade livstidspensioner åt cheferna, nämligen chefen för expeditionen och fartygsschefen, till ett belopp av 4,000 kronor åt vardera. Dessutom anslogs ett belopp av 50,000 kronor att användas såsom lämplig belöning åt övriga deltagare i expeditionen. Av det beloppet kom en del att givas åt besättningsmännen å Vega, bland dem Hansson, på så sätt, att de erhöilo 1,000 kronor vardera. På den tiden var penningvärdet högre än nu, så att den nationalbelöningen var icke så obetydlig. Så vilade frågan om ytterligare bidrag åt Vegamännen till 1911 års riksdag, om vilken den föregående talaren erinrat. Det var med anledning av utskottets då gjorda uttalande, dåvarande chefen för sjöförvarsdepartementet ägnade sin uppmärksamhet åt denna sak och införskaffade uppgifter om alla de kvarlevande Vegamännen, som kunde vara i varaktigt behov av bidrag. Sådan uppgift inkom och omfattade sex personer, bland dem förre flaggunderofficeren Hansson. Departementschefen överlämnade nu frågan till marinförvaltningen, som hade att avgiva yttrande om och i så fall i vilken mån bidrag borde lämnas åt uppgivna personer.

Marinförvaltningen gick, tycktes det, med synnerlig glädje till sitt verk. Förvaltningen uttalade, att det vore statens moraliska skyldighet att sörja för, att icke någon av dem, som deltog i denna för vår nation så hedrande forskningsfärd och i sin mån medverkat till att företaget lyckligt fullbordades, lede nöd på ålderns dagar. Utgångspunkten i marinförvaltningens förslag var således, att dessa icke skulle lida nöd på ålderns dagar. I fråga om pensionsbeloppet säger marinförvaltningen något, som här bör komma i beaktande. Den yttrar, att pensionsbeloppen syntes böra så tilltagas, »att de kunde lämna ett avsevärt bidrag till ifrågavarande personers försörjning på ålderdomen». Det talas här icke om, att bidraget skulle räcka fullt till försörjning, endast att det skulle utgöra ett avsevärt bidrag. Marinförvaltningen föreslog därpå, att fyra av Vegamännen skulle erhålla en pension av 450 kronor vardera, varemot den femte, som var för sinnessjukdom intagen på en vårdanstalt i Stockholm, icke skulle erhålla någon pension, utan i stället understöd tilldelas hans gamla och fattiga hustru till belopp av 300 kronor. Därpå yttrade marinförvaltningen, att vad åter anginge Hansson, torde anledning icke förefinnas att åt honom

bereda ytterligare pension, då han redan åtnjöt pension till belopp överstigande 1,000 kronor om året.

*Ang. pension
åt f. flagg-
underofficeren
O. W. Hansson.
(Forts.)*

Så kom ärendet till statskontoret, som yttrade: »Om några ytterligare belöningar kunde nu ej bliva fråga, utan det gällde endast att bereda understöd, där behov av sådant kunde anses föreligga, så att icke någon av deltagarna i omförmälda expedition på alderdomen lede nöd eller nödgades anlita fattigvården för sitt uppehälle.» Syftet borde således enligt statskontorets mening vara att hålla nöden borta från vederbörandes dörrar.

Beträffande åter förre flaggunderofficeren Hansson förklarade sig statskontoret i likhet med marinförvaltningen anse, »att något understöd åt flaggunderofficeren Hansson, vilken vore i åtnjutande av pension från flottans pensionskassa till belopp, överstigande 1,000 kronor, icke borde ifrågakomma.»

Med anledning av dessa yttranden från marinförvaltningen och statskontoret föreslog Kungl. Maj:t år 1912 riksdagen att bevilja pension åt tre av Vegamännen med 450 kronor per år, åt en med 300 kronor och åt hustrun till den femte med 300 kronor. Propositionen tillstyrktes av bankoutskottet och bifölls av riksdagen.

Skulle det nu befinnas lämpligt att tilldela Vegamännen ytterligare erkännande för deras deltagande i den för Sverige hedrande färden, borde förslaget omfatta alla Vegamännen, så att alla kunde komma till lika rätt, och så att alla kunde få något mer än som oundgängligen behöves för deras uppehälle.

Det har här framhållits, att Hansson är sjuklig, så att han har svårt att skaffa sig något ytterligare bidrag till sitt uppehälle. Granskar man handlingarna i ärendet rörande de andra Vegamännen finner man, att även dessa äro sjukliga, fatiga och hava mycket svårt att skaffa sig bidrag till sitt uppehälle. Om man skall göra något i saken, borde därför ett förslag omfatta alla Vegamännen, så att alla komme i åtnjutande av lika förmån.

På dessa skäl, herr talman, hemställer jag, att kammaren måtte bifalla utskottets förslag.

Herr Holmquist: Vid föreliggande punkt av betänkandet är ingen reservation fogad, och därav framgår tydligt, att jag, som deltagit i ärendets behandling inom utskottet, delat utskottets uppfattning. Utskottet kan ju således sägas hava varit enhälligt. Men då nu den förste ärade talaren uppträdde här och i ordalag, som icke väsentligt skilde sig från de ordasätt jag inom utskottet använde, framförde de skäl, vilka kunna tala för bifall till motionen, väcktes min gamla kärlek till dem upp så starkt, att jag måste i föreliggande fråga något litet yttra mig.

Vi äga ju i vår senare dagars historia icke så få bragdrika tillfällen att åberopa på vetenskapens och även andra fält, men det kan väl icke förnekas, att Vegafärden lyser som en stjärna snart sagt över dem alla. Detta har också kommit till synes, då

Ang. pension
åt f. flagg-
underofficeren
O. W. Hansson.
(Forts.)

det gällt att officiellt skärskåda denna fråga. Vad som först uppställde sig efter den lysande färdbedriften var att giva belöningar åt deltagarna. Det var vid det fallet icke så stora belopp, som skänktes. På den man, varom här är fråga, kom ett belopp av 1,000 kronor och detta för 36 år sedan. Då ämbetsverkens utlåtanden i denna del här relaterades, nämndes det, att man även ville emot nöd och fattigdom skydda en del av deltagarna i den bragdrika färden. Utskottets högst ärade ordförande har nyss låtit kammaren höra, vilket fåtal hundratals kronor det kostade svenska statskassan att befria dessa män från ren nöd och icke inbjuda dem till direkt sökande av fattigvård. På den man, som här avses, kom emellertid icke något sådant ersättningsbelopp, ty han hade framtiden för sig, och han var inne på en bana, som skulle skänka honom en, om också obetydlig pension. Men man räknade icke med en sak, och det var, att den gamle Vegamannen blev en sjukling. Den mannen måste använda en väsentlig del av dessa medel för att skydda sig mot sjukdomens vidare framfart, och därför har han kanske kommit i ett läge, som är sämre än många av hans kamraters, ehuru dessa fingo betydligt mindre årsunderhåll än hans pension.

Nu har man sagt, att, då det gäller pensioner får man icke låta hjärtat och känslorna tala; då skall man nyktert räkna med siffror och helst subtrahera. Men jag tror, att i föreliggande fråga, som står alldeles enastående, har man rätt att även taga hänsyn till förhållanden, som kanske mera närma sig hjärtats och känslornas område. Här sitter nu denne gamle man och har kring sig en bygd, som vet och förstår, vad han uträttat, och var och en säger: Det är en gammal Vegaman, som sjukdomen har drabbat och som nu sitter nära nödgränsen. Jag tycker icke, att det skulle vara så angenämt att låta det läget fortifara.

Skulle därför kammaren vid föreliggande punkt för sin del anse, att det belopp, som i motionen här ifrågasättes, kunde betraktas som en ytterligare nationalbelöning och icke behöva räknas såsom direkt hänförlig till pension, så vill jag säga, att nog skall jag med största jämnmod bära ett beslut, som går i annan riktning än utskottets hemställan.

Herr Ericsson, Aaby: Herr talman, mina herrar! Jag förstår mycket väl bankutskottets och dess ärade ordförandes uppfattning, som han här framhållit. Jag brukar i allmänhet icke — det tror jag kammaren vet — av känsluskäl låta hänföra mig och förledas till att gå ifrån den sakliga utredning ett utskott har förebragt. Men här föreligger icke någon känslsak — därutinnan kan jag icke dela den förste talarens mening — utan jag tycker uppriktigt sagt, att det mera är en hederssak, att vi här i kammaren giva den man, som varit med om att utföra ett stordåd, ett för vårt land så hedrande företag, ett litet erkännande på gamla dagar. Och nog måtte det ligga någon rättvisa i denna sak, när den förmått förena personer

av så olika läggning som den föregående talaren och under-
tecknad. Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till motionen.

Ang. pension
åt f. flagg-
underofficeren
O. W. Hansson.
(Forts.)

Herr Klefbeck: Jag vill blott få antecknat till protokollet, att det är mig ett verkligt nöje att få instämma med herr Aaby Ericsson.

Efter härmed slutad överläggning gjordes i enlighet med där-
under framställda yrkanden propositioner, först på bifall till vad
utskottet i förevarande punkt hemställt samt vidare därpå att kam-
maren, med avslag å utskottets hemställan, skulle bifalla den i ämnet
väckta motionen; och förklarades den senare propositionen vara med
överbäggande ja besvarad.

Punkterna 28—39.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 40.

I punkt 37 under tionde huvudtiteln i statsverkspropositionen
hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att adjunkten vid
högre lärarinneseminariet *Erik Gustaf Jonas Lilljebjörn* måtte från
och med månaden näst efter den, vari han avginge från sin adjunks-
tjänst, å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig fyllnadspen-
sion till belopp av 880 kronor.

Ang. fyllnads-
pension åt
adjunkten *E. G.
J. Lilljebjörn.*

Utskottet hade i föreliggande punkt på anförda grunder hem-
ställt, att Kungl. Maj:ts förevarande framställning icke måtte vinna
riksdagens bifall.

Herr Bruce: Vid denna punkt har utskottet avstyrkt en
framställning från Kungl. Maj:t om en fyllnadspension åt adjunk-
ten vid högre lärarinneseminariet *Lilljebjörn* av 880 kronor,
så att hans pension skulle på det sättet kunna uppgå till 2,800
kronor. Det är klart, att om man här skall strängt följa pensions-
lagens föreskrifter, han icke är berättigad till högre pension
än 1,920 kronor. Hade han däremot tjänstgjort vid statens läro-
verk, skulle han vid sin avgång hava varit berättigad till en
pension motsvarande hela hans nuvarande lön eller 3,050 kronor.

Det som skulle motivera, att man här ginge ifrån lagens
bestämmelse och bifölle den gjorda hemställan, är att *Lilljebjörn*
haft en väl vitsordad tjänstgöringstid vid *Fjellstedtska skolan*
i Uppsala. Nu är det fråga om att av hans tjänstgöringstid vid
sistnämnda skola räkna honom 10 år till godo. Vad man härvid-
lag kan starkt stödja sig på är att förra året en annan adjunkt,
Ohlander, fick räkna sig till godo 10 år av sin tjänstgöring

Ang. fyllnads-
pension åt
adjunkten E. G.
J. Lilljebjörn.
(Forts.)

just vid nämnda läroanstalt, Fjellstedtska skolan, och detta motiverades därmed, att denna läroanstalt, som utbildar personer, vilka skola utgå i statskyrkans tjänst, inlägger ett förtjänstfullt arbete även för statens räkning. När förra årets riksdag kunde gå med på att en läroverkslärare finge tillgodoräkna sig 10 år av sin tjänstgöringstid vid Fjellstedtska skolan, kan det icke anses orimligt, att denne mycket förtjänste man, Lilljebjörn, som utfört ett framstående arbete vid högre lärarinneseminariet — en anstalt, som är enastående i sitt slag och som utbildar lärarinnor, av vilka flera ingå i statens tjänst samt vilkas tjänstgöring i viss mån kan jämföras med adjunkternas — skulle kunna få använda samma grunder vid beräkningen av sin tjänstetid. Ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag, att Lilljebjörn i likhet med adjunkten Ohlander skulle få räkna sig 10 år till godo av sin tjänstgöring vid Fjellstedtska skolan, varigenom hans pension komme att höjas med 880 kronor, så att den komme att uppgå till 2,800 kronor, skulle väl icke heller kunna anses vara obefogat ur den synpunkten, att en läroverksadjunkt i allmänhet för närvarande får en pension av 3,400 kronor.

Också är denna framställning förut tillstyrkt såväl av läroverksöverstyrelsen som av statskontoret och Kungl. Maj:t. Det är således bankoutskottet som funnit, att inga särskilda omständigheter här föreligga, varför man skulle bevilja undantag från regeln: men för min del får jag säga, att jag tycker, att det här verkligen föreligger sådana omständigheter, att man kan tillämpa samma princip som riksdagen godkände förra året, och därför yrkar jag, herr talman, bifall till Kungl. Maj:ts hemställan.

Herr von Stapelmohr: Det förhåller sig så, som den föregående talaren nämnde, att adjunkten Lilljebjörn, vilken först vid mera framskriden ålder inträdde i statens tjänst, år 1892, icke nu vid avskedstagandet är berättigad till full pension, utan måste nöja sig med en avkortad pension utgörande $\frac{22}{35}$ av pensionsunderlaget. Då adjunkten Lilljebjörn icke nått högsta lönegraden, utan endast fjärde lönegraden, är hans pensionsunderlag 3,050 kronor, och $\frac{22}{35}$ av 3,050 kronor är 1,917 kronor 14 öre eller med föreskriven avrundning uppåt 1,920 kronor, vilket således är den pension, som lagligen honom tillkommer. Det finns i pensionslagen ett stadgande, som säger att tjänsteman får full pension endast under förutsättning, att han intjänat de för varje särskilt fall föreskrivna tjänsteåren, men har han icke gjort det, får han mindre pension i förhållande till antalet tjänsteår. Då en sådan föreskrift finnes, är det väl också meningen, att den skall följas, och icke förtryckas än hit och än dit, allteftersom i varje särskilt fall kan befinnas för vederbörande lämpligt. Jag vill därmed icke hava sagt, att denna huvudregel skall stå så fastslagen, att den icke skall kunna på något sätt rubbas. Men

skall avvikelse därifrån ske, bör det enligt mitt förmenande äga rum endast i särskilda undantagsfall och då vara motiverat därmed, att den utgående pensionen uppenbarligen icke räcker till tjänstemannens anständiga bärgning på ålderdomen. Detta torde emellertid här knappast kunna sägas vara förhållandet. Lilljebjörn får ju i pension 1,920 kronor; det är visserligen icke något högt belopp, det medger jag gärna, men det bör kunna räcka, helst Lilljebjörn icke har familj, utan står ensam.

*Ang. fyllnads-
pension åt
adjunkten E. G.
J. Lilljebjörn.
(Forts.)*

Nu har den föregående talaren motiverat förslaget om bifall till Kungl. Maj:ts framställning därmed, att näst föregående års riksdag frångått lagens bestämmelser i avseende å en pension, som då var föremål för riksdagens prövning, nämligen pensionen för adjunkten vid Gävle högre allmänna läroverk C. Ohlander. Talaren uppgav, att Ohlander fått räkna sig tillgodo tio år av sin tjänstgöring vid Fjellstedtska skolan. Ja, ungefär i dessa ordalag talar också departementschefen enligt statsrådsprotokollet. Men jag för min del kan icke förstå, hur departementschefen och den föregående talaren kunna utläsa motiven till 1913 års riksdags beslut på det sättet, helst riksdagen och även Kungl. Maj:t förut bestämt avvisat inkomna framställningar om att lärare, som före inträdet i statens läroverk tjänstgjort vid enskilt läroverk, skulle få räkna sig någon tid därav till godo, som lönetursår och pensionsrättsår.

Med adjunkten Ohlander förhöll det sig på helt annat sätt. Ohlander hade tjänstgjort vid Fjellstedtska skolan 18—19 år; därefter inträdde han i statens tjänst såsom adjunkt vid Gävle högre allmänna läroverk. Han var då ganska gammal, så att när han nödgades taga avsked, hade han icke fullt 10 tjänsteår, vilket var oundgänglig förutsättning, för att han skulle kunna få någon pension. Han hade icke några tillgångar. Skulle han lämna tjänsten utan att få något understöd av staten, komme han att sakna existensmedel, vilket kunde synas vara mycket obilligt. Det var därför, som riksdagen på framställning av Kungl. Maj:t och på tillstyrkan av bankoutskottet beslöt att bevilja honom en pension å 1,300 kronor. Det beloppet kom man icke till genom att för honom beräkna 10 års tjänstgöring vid Fjellstedtska skolan, utan på helt andra grunder, vilka uppgjorts av läroverksöverstyrelsen och vilka voro så invecklade, att jag icke skall upptaga tiden med att här referera dem. Dessa grunder visades sedan av departementschefen vara ohållbara. Departementschefen ansåg emellertid liksom också utskottet ett belopp av 1,300 kronor vara ganska skäligt, för att Ohlander skulle hava åtminstone en nödörttig bärgning efter sitt avskedstagande.

Av den föregående talaren markerades med styrka, att Lilljebjörn borde få räkna sig 10 år till godo av sin tjänstgöring vid Fjellstedtska skolan. Enligt statsrådsprotokollet har han där tjänstgjort 15 år. Granskar man uppgifterna om denna tjänstgöring, har man anledning draga i tvivelsmål, huruvida den kan anses vara av sådan beskaffenhet, att Lilljebjörn därför bör få

Ang. fyllnads-
pension åt
adjunkten E. G.
J. Lilljebjörn.
(Forts.)

åtnjuta enahanda förmån, helt eller delvis, som han skulle fått för motsvarande tjänstår i statens tjänst. Det står här i statsrådsprotokollet, att han under dessa 15 år varit 7 år anställd såsom fast lärare vid Fjellstedtska skolan. Även om dessa 7 år skulle vara likvärda med tjänstgöringsår vid statens läroverk, — någon utredning härom förefinnes icke — lärar det dock knappast kunna sägas detsamma om de föregående 8 åren, då Lilljebjörn tjänstgjort endast såsom timlärare med en undervisningstid av 4—10 timmar i veckan. Dessa timlärarår kunna icke anses vara av samma betydelse som tjänstgöringsår vid statens läroverk, där adjunkterna få tjänstgöra under 25—30 timmar i veckan.

Herr talman, jag tillåter mig på anförda grunder yrka bifall till utskottets förevarande hemställan.

Herr Bellinder: Jag har begärt ordet för att instämma i den förste ärade talarens anförande.

Bankutskottet har åberopat formella skäl för avslag å Kungl. Maj:ts hemställan i denna punkt, men jag för min del fäster mera avseende vid de reella skäl, som tala för att Kungl. Maj:ts proposition bifalles. Det är sant, att adjunkten Lilljebjörn icke tjänstgjort tillräckligt länge vid statens läroverk för att få den fyllnadspension, det här är fråga om, men han har tjänstgjort vid ett läroverk, som onekligen verkar i samma riktning som statens läroverk, och därför kan rektorn vid högre lärarinneseminariet i Stockholm med rätta säga: »Det syntes emellertid ej kunna bestridas, att han genom sin mångåriga verksamhet såsom lärare i modersmålet vid Fjellstedtska skolan, vars allra flesta elever efter avslutade studier blevo präster i svenska statskyrkan, utför ett minst lika viktigt arbete i statens intresse, som om han under samma tid varit anställd vid allmänt läroverk». Detta har också beaktats icke blott av läroverksöverstyrelsen, utan även av Kungl. Maj:t.

Jag vill icke uppehålla mig vid att upprepa de skäl, som varit avgörande för såväl rektor som läroverksöverstyrelsen och slutligen Kungl. Maj:t, för att adjunkten Lilljebjörn skulle få ifrågavarande 880 kronor såsom fyllnadspension. Jag anholder endast, herr talman, att på anförda grunder få yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Herr von Stapelmohr: Jag skall endast yttra några ord med anledning av vad den senaste talaren nämnde. Om förevarande framställning skulle bifallas, så har väl riksdagen också därmed fastslagit, att tjänstgöring vid enskilt läroverk före vederbörande lärares inträde vid statens läroverk skall i pensionsavseende få räknas såsom tjänstår av samma betydelse som tjänstår vid statsläroverk. Nu finns det, såsom jag tror, ett icke ringa antal lärare vid statens läroverk, som förut tjänstgjort vid enskilda skolor; och skulle berörda förmån komma adjunkten Lilljebjörn till godo, är det naturligt, att också and-

ra lärare komma att åberopa detta samt fordra att vid pensions er- *Ang. fyllnads-*
hållande på samma sätt bliva tillgodosedda på grund av tjänstgö- *pension åt*
ring vid enskilt läroverk. Ett bifall till Kungl. Maj:ts förevarande *adjunkten E. G.*
framställning skulle följaktligen få ganska vittgående följder, och *J. Lilljebjörn.*
jag tror därför, att det är försiktigt att väl tänka sig för, innan *(Forts.)*
man fattar ett dylikt beslut.

Efter härmed slutad överläggning yttrade herr talmannen, att beträffande förevarande punkt yrkats, dels att vad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock att kammaren skulle avslå utskottets hemställan, och bifalla Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner jämlikt dessa yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Bellinder* begärde votering, i anledning varav uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bankoutskottet hemställt i punkten 40 av sitt utlåtande nr 6, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, avslås utskottets hemställan och bifalles Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Vid slutet av den häröver anställda omröstningen befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 69;

Nej — 46.

Punkterna 41—45.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 46.

Med anledning av vad Kungl. Maj:t i punkt 43 under tionde huvudtiteln i statsverkspropositionen föreslagit hade utskottet i nu föredragna punkt på åberopade grunder hemställt, att riksdagen måtte medgiva, att direktören för åkerbrukskolonien Hall Fredrik Fant måtte från och med månaden näst efter den, vari han efter uppnådda 63 levnadsår avginge från sin ifrågavarande befattning, *Ang. pension åt direktören för åkerbrukskolonien Hall F. Fant.*

Ang. pension åt
direktören för
åkerbrukskolo-
nien Hall
F. Fant.
(Forts.)

under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension av fyra tusen kronor.

Reservation hade avgivits av herrar *Holmquist, Gelotte, Söderberg, Kristensson, Carlson* i Herrljunga och *Hagberg*, vilka på angivna skäl ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte medgiva, att direktören för åkerbrukskolonien Hall Fredrik Fant skulle äga från och med månaden näst efter den, vari han efter uppnådda 63 levnadsår avginge från sin ifrågavarande befattning, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension av tretusen sexhundra kronor.

Herr Holmquist: Herr talman! I den föreliggande punkten har jag jämt en del andra av utskottets ledamöter låtit anteckna min reservation. Frågan gäller icke själva pensionen utan uteslutande det belopp, till vilket densamma lämpligen bör bestämmas. Den Kungl. framställningen avsåg ett pensionsbelopp av 4,000 kronor för den avgående direktören för åkerbrukskolonien Hall, under det att reservanterna avse ett belopp av 3,600 kronor årligen. Jag skall villigt erkänna, vad som förut här i kammaren mången gång påpekats, nämligen att det ofta möter synnerligen stora svårigheter att få klara jämförelsepunkter för att fullt riktigt avväga pensionsbeloppets storlek, särskilt då det gäller befattningshavare, som icke direkt eller indirekt äro avlönade av statsmedel utan som, oaktat de tjänstgjort som enskilda befattningshavare, fordra en pensionsrätt av staten. I det föreliggande fallet vill det emellertid synas mig, som om dessa svårigheter icke skulle föreligga och som jämförelsepunkterna skulle giva sig tämligen osökt. En anstalt, som med avseende å sina allmänna syften torde vara fullständigt likställd med åkerbrukskolonien Hall, äger nämligen svenska staten själv i tvångsuppfostringsanstalten vid Bona, och det torde vara ställt utom allt tvivel, att, därest den verksamhet som nu utövas på Hall skulle av staten direkt övertagas, lönen för direktören vid denna anstalt skulle likställas med den för direktören vid Bona. Man har visserligen anfört och det kan givas skäl för, att olikheter mellan de båda anstalterna skulle förefinnas, i det att åkerbrukskolonien Hall skulle vara en större anstalt, jämförd med tvångsuppfostringsanstalten vid Bona, och att även den ungdom, som vistades vid Bona, skulle vara av annan art än den, som får sin uppfostran vid åkerbrukskolonien Hall. Men detta är sådana skiljaktigheter, som enligt min mening icke skulle föranlett någon som helst ändring i de avlönings- och pensionsförhållanden, som skulle tillagts de båda direktörerna, därest båda anstalterna varit statsinstitutioner.

Går jag nu till Bona, finner jag, att direktören där visserligen har något mindre lön, men att hans pension på grund av det pensionsunderlag han har att tillgodoräkna sig är bestämt till 4,000 kronor, därest han vore uppförd på ordinarie stat. Men

han har därjämte ett annat åliggande. Han är skyldig att under sina många och långa tjänsteår betala ett belopp av 200 kronor om året till svenska staten för att i viss mån därav bekosta sin pensionering. Detta är en sak, som är etablerad för en del av statens befattningar, och vid sådant förhållande kan jag icke finna annat än att även direktören för Hall, som icke på sådant sätt i någon mån bidragit till sin pensionering, bör vidkännas någon nedsättning i pensionsbeloppet.

*Ang. pension åt
direktören för
åkerbrukskolo-
nien Hall
F. Fant.
(Forts.)*

Det belopp reservanterna ifrågasatt att avdraga är 400 kronor, och pensionen skulle sålunda bli 3,600 kronor. Jag kan icke finna annat än att genom beviljande av denna pension direktören för Hall skulle komma i så god ställning, som han enligt min uppfattning principiellt bör komma i. Hans ställning skulle bli fullständigt likställd med den han skulle få, där-
est han varit statens tjänsteman och åtnjutit de förmåner, som staten skulle bereda.

Nu har det från visst håll nämnts, att Fant på det gebit han haft till livsuppgift verkat banbrytande. Jag vill icke bestrida, att det ur denna synpunkt varit önskligt att bestämma pensionsbeloppet något högre, men å andra sidan anser jag det vara principiellt oriktigt att lägga denna måttstock till grund för pensionsbeviljande. Skulle styrelsen för Hall utöver den statspension, 3,600 kronor, som reservanterna nu ifrågasatt, åt direkt Fant av medel, som jag har anledning tro stå till förfogande, vilja giva någon särskild tillökning i pensionsbeloppet, står det ju denna styrelse öppet.

Herr talman! Jag skall för min del be att få yrka bifall till den av mig avgivna reservationen.

Herr von Stapelmohr: Herr talman, mina herrar! Det är känt, att åkerbrukskolonien Hall icke är någon statsinstitution i egentlig mening, men den har dock, såsom statskontoret yttrar enligt statsrådsprotokollet, till uppgift att fylla ett verkligt statsändamål, vilket, om det icke på annat sätt tillgodösetts, med största sannolikhet måst bekostas av statsverket. Det är denna uppgift åkerbrukskolonien Hall har, som gjort, att utskottets ledamöter varit eniga om att pension bör utgå till föreståndaren vid Hall, såsom om han vore en statens tjänsteman. Hade föreståndaren varit uppförd på ordinarie stat, skulle han jämlikt gällande pensionsbestämmelser ägt att uppbära pension motsvarande $\frac{2}{3}$ av hans kontanta avlöning, 6,000 kronor, eller sålunda 4,000 kronor. Det är detta belopp, som styrelsen för Hall föreslagit, och den har funnit ett stöd i den omständigheten, att staten tillförsäkrat ungefär likställda tjänstemän, såsom direktörerna vid centralfängelserna, pension av 4,000 kronor under förutsättning naturligtvis, att de i övrigt uppfylla villkoren för erhållande av pension. Ett pensionsbelopp av 4,000 kronor har även statskontoret, som avgivit yttrande i frågan, ansett vara väl avvägt.

Ang. pension åt
direktören för
åkerbrukskolo-
nien Hall
F. Fant.
(Forts.)

Nu hava reservanterna varit eniga med utskottets övriga ledamöter om att pension bör utgå, men haft skiljaktig mening i fråga om beloppet så tillvida, som de ansett pensionsbeloppet böra nedsättas med 400 kronor om året till 3,600 kronor, och de ha därvid pekat på pensionslagens bestämmelser om pensionsavgifter. Men skola dessa bestämmelser tjäna till ledning i en del, böra de även iakttagas i andra stycken, och således icke blott regeln utan även undantagen följas — jag åsyftar därmed övergångsbestämmelserna. Enligt dessa bestämmelser skulle Fant, om han varit i statens tjänst, antagligen icke behövt erlægga några pensionsavgifter alls för att komma i åtnjutande av full pension. Det är dock möjligt att förhållandena kunnat vara sådana — det beror på lönereglering — att pensionsavgifter bort utgå, men han hade i så fall förmodligen fått erlægga sådana från en ganska sen tidpunkt, vadan sammanlagda beloppet av de avgifter han fått betala blivit ganska ringa, vilket åter skulle medföra, att avdraget å pensionen, om sådant skulle göras, skulle bli i motsvarande mån reducerat.

Den ärade talaren jämförde Fants tjänsteställning med föreståndarens vid Bona och yttrade, att, då föreståndaren vid Bona nödgats under många och långa tjänsteår vidkännas avdrag med 200 kronor om året för pensionsavgifter, vore det icke mer än billigt, att även föreståndaren vid Hall finge vidkännas motsvarande nedsättning i sin pension. Ja, skall man jämföra föreståndaren vid Hall med föreståndaren vid Bona under antagande att föreståndaren vid Bona är berättigad till pension, så bör man jämföra föreståndaren vid Hall med den nuvarande föreståndaren vid Bona. Då den sistnämnde icke erlagt pensionsavgifter förrän år 1912, skulle avdraget, ifall det skulle motsvara de pensionsavgifter som direktören för Bona erlagt och har att erlægga, bli va mycket mindre än reservanterna ifrågasatt.

Det är en långvarig, 40-årig, hedrande och ansvarsfull livsgärning, som föreståndaren för Hall nedlagt i fångvårdens och åkerbrukskolonien's tjänst. Med hänsyn härtill kan jag icke finna, att det belopp, som föreslagits av Kungl. Maj:t, eller 4,000 kronor, är för högt, vadan jag, herr talman, tillåter mig att hemställa om bifall till utskottets förslag.

Efter härmed slutad överläggning yttrade herr talmannen, att i avseende på förevarande punkt yrkats, dels att vad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock, av herr *Holmquist*, att kammaren skulle antaga det förslag, som innefattades i den av honom m. fl. vid punkten avgivna reservationen.

Sedermera gjordes propositioner i enlighet med dessa yrkanden, och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkterna 47 och 48.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 49.

Lades till handlingarna.

Punkten 50.

Utskottets hemställan bifölls.

Vid förnyad föredragning av bankoutskottets den 24 och 25 innevarande månad bordlagda utlåtanden:

nr 7, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av §§ 8 och 17 i förordningen den 5 juni 1909 angående grunderna för stadshypoteksföreningars bildande och verksamhet, samt

nr 8, angående pension åt t. f. bokhållaren vid Tumba bruk Maria Leczinsky,

biföll kammaren vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Föredrogos ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets den 25 och 26 i denna månad bordlagda utlåtande nr 7, angående regleringen av utgifterna under riksstatens sjunde huvudtitel, innefattande anslagen till finansdepartementet.

Punkterna 1—6.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 7 och 8.

Lades till handlingarna.

Punkterna 9—16.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 17—19.

Lades till handlingarna.

Punkterna 20 och 21.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 22—24.

Lades till handlingarna.

Punkterna 25 och 26.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 27.

Lades till handlingarna.

Punkterna 28—30.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 31 och 32.

Lades till handlingarna.

Punkterna 33—37.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 38 och 39.

Lades till handlingarna.

Punkterna 40—43.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 44.

Lades till handlingarna.

Punkterna 45—50.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 51.

*Ang. tull-
verket.*

Kungl. Maj:t hade i punkt 53 av föreliggande huvudtitel i statsverkspropositionen föreslagit riksdagen att

dels, med godkännande av de utav departementschefen förordade ändringar i tullverkets stater, för år 1915 bestämma anslaget för tullverket till ett mot staternas slutsumma svarande belopp av 6,797,650 kronor, att såsom förslagsanslag utgå,

dels medgiva, att för år 1915 till avlöning åt de tjänst innehavare, vilkas innehavande befattningar antingen bibehölles i den nya organisationen eller därstädes ersattes med befattningar i lägre tjänstegrad, men vilka komme att kvarstå å äldre stat, finge disponeras avlöningarna vid motsvarande befattningar i den nya staten,

dels ock medgiva, att före detta förste kontrollören Carl Hjalmar Weidling måtte, räknat från och med augusti månad år 1913 under sin återstående livstid åtnjuta utöver den pension, som tillerkänts honom genom Kungl. Maj:ts beslut den 13 juni 1913, en årlig tilläggspension av 120 kronor att utgå av det i tullverkets utgiftsstaten under titel »pensionsstaten för avskedade tjänstinnehavare» uppförda förslagsanslag.

Vidare hade Kungl. Maj:t under punkterna 54—56 av förevarande huvudtitel i statsverkspropositionen föreslagit riksdagen att *dels* för förstärkning av arbetskrafterna hos generaltullstyrelsen, i enlighet med vad departementschefen i sitt yttrande till statsrådsprotokollet den 14 januari 1914 närmare utvecklat, på extra stat för år 1915 anvisa ett anslag av 16,000 kronor,

dels för förstärkning av arbetskrafterna vid tullverkets lokalförvaltning, i enlighet med vad departementschefen i sitt yttrande till statsrådsprotokollet den 14 januari 1914 närmare utvecklat, på extra stat för år 1915 anvisa ett anslag av 198,530 kronor ävensom medgiva, att den i § 14 av avlöningsreglementet för tjänstemän vid tullverkets lokalförvaltning samt kust- och gränsbevakning tjänstemän av lägre grad tillerkänna förmån av fri uniformsbeklädnad eller beklädnadsersättning finge även för vederbörlig del av år 1913 ävensom för år 1914 tillgodokomma innehavarna av de sju vaktmästartjänster å extra stat, som inrättats under år 1913 och upptagits å extra stat för år 1914,

dels ock för beredande, i enlighet med vad departementschefen i sitt yttrande till statsrådsprotokollet den 14 januari 1914 närmare utvecklat, av höjda arvoden under år 1914 åt skeppsmättningsöverkontrollören och skeppsmättningskontrollörerna på extra stat för år 1915 anvisa ett anslag av 6,200 kronor med rätt för Kungl. Maj:t att redan under innevarande år disponera ifrågavarande medel.

I detta sammanhang hade utskottet till behandling förehått

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren, nr 56, av herr *J. E. Berglund* och den andra inom andra kammaren, nr 108, av herrar *J. Byström* och *M. Bengtsson* i Göteborg, i vilka motioner hemställes, att riksdagen måtte vidkommande generaltullstyrelsens avlöningsstat besluta, att med indragning av de å styrelsens stat uppförda en förste vaktmästartjänst och sju vaktmästartjänster måtte å lokaltullförvaltningens i Stockholm stat för år 1915 uppföras åtta nya vaktmästartjänster av klass 1, avsedda för styrelsens behov, att den innehavare av sådan tjänst, som erhöle styrelsens förordnande att tjänstgöra såsom förste vaktmästare, måtte äga åtnjuta ett årligt arvode av 300 kronor att utgå av anslaget till vikariatsersättning, extra biträden m. m., samt att bestämmelse måtte meddelas, att om hos styrelsen tjänstgörande vaktmästare i sådan egenskap åtnjöte fri bostad samt bränsle, skulle, så länge dylik förmån kvarstode, ortstillägg ej till honom utgå ävensom å lönen avdragas 100 kronor årligen;

dels ock särskilda inom andra kammaren av herr *M. Bengtsson* i Göteborg väckta motioner, nämligen

Första kammarens protokoll 1914. Nr 28.

Ang. tull-
verket.
(Forts.)

en under nr 14, däri hemställts, att riksdagen måtte besluta, att tre gränsuppsyningsmän och nittio gränsridare med tjänstgöring vid finska gränsen skulle från och med den 1 januari 1915 komma i åtnjutande av ett kallortstillägg av 168 kronor per man och år, motsvarande 15 procent av begynnelselönen, samt för detta ändamål öka anslaget till tullverket med 15,624 kronor;

en under nr 38, däri hemställts att riksdagen måtte besluta, att de två i tullverkets stat befintliga kustcheferna och gränsbevakningschefen i Dalsland, Värmland och Dalarne samt gränsöveruppsyningsmannan vid gränsen mot Finland måtte överföras på indragningsstaten, och att riksdagen även måtte besluta höja tullförvaltarnes i Karlstad och Falun resekostnad med 300 kronor vardera samt att tullförvaltaren i Haparanda måtte beviljas 1,000 kronor i resekostnadsersättning; samt

en under nr 118, däri hemställts, att riksdagen måtte besluta höja avlöningsförhöjningarna efter respektive 3, 6 och 9 års tjänstgöring med 150 kronor varje gång till kustuppsyningsmän, vaktmästare, gränsridare, kustvakter och kustroddare.

Utskottet hade i nu föredragna punkt på återropade grunder hemställt, att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning och med avslag å herrar Byströms, Bengtssons och Berglunds ovanberörda motioner, måtte

a) med godkännande av vid föreliggande utlåtande fogade förslag till utgiftsstat för tullverket för år 1915 (Bil. A) bestämma anslaget för tullverket till ett mot staternas slutsumma svarande belopp av 6,797,650 kronor att såsom förslagsanslag utgå;

b) medgiva, att för år 1915 till avlöning åt de tjänstinnehavare, vilkas innehavande befattningar antingen bibehölles i den nya organisationen eller därstädes ersattes med befattningar i lägre tjänstegrad, men vilka komme att kvarstå å äldre stat, finge disponeras avlöningarna vid motsvarande befattningar i den nya staten;

c) medgiva, att före detta förste kontrollören Carl Hjalmar Weidling finge, räknat från och med augusti månad år 1913, under sin återstående livstid åtnjuta utöver den pension, som tillerkänts honom genom Kungl. Maj:ts beslut den 13 juni 1913, en årlig tilläggspension av 120 kronor att utgå av det i tullverkets utgiftsstat under titel »pensionsstaten för avskedade tjänstinnehavare» uppförda förslagsanslag.

Herr Berglund, Jan Erik: Herr talman, mina herrar! Jag har tagit mig friheten att väcka en motion, som går ut på att några vaktmästare i generaltullstyrelsen skulle uppflyttas i högre lönegrad. Utskottet har enhälligt avstyrkt motionen, och det är följaktligen icke lönt att framställa något yrkande, men jag kan dock icke underlåta att säga några ord i själva saken.

Jag skall först be att få referera något av, vad generaltullstyrelsen säger i denna sak. Styrelsen yttrade redan år 1912,

att dessa vaktmästare vore för lågt avlönade, och med anledning av den anhållan, som vaktmästarna sedan inlämnat till generaltullstyrelsen om förbättrande i deras dåliga ställning, yttrar styrelsen följande: »Det torde näppeligen kunna bestridas, att den avlöning, som är tillerkänd förste vaktmästaren och vaktmästarna hos styrelsen, är i och för sig mycket knapp och i synnerhet å en ort som Stockholm med de därstädes rådande, högt uppdrivna levnadskostnaderna måste anses fullständigt otillräcklig ens för de oundgängliga levnadsbehoven, särskilt som dessa tjänstemän nära nog sakna all utsikt till befordran och därför, när slutavlöningen är uppnådd, icke kunna av sin stats-tjänst påräkna någon som helst ökad inkomst». Jag skall icke citera längre, men jag vill upplysa om vad dessa personer ha i avlöning. Deras löner reglerades så sent som år 1910, och de erhöello då en ökad inkomst av 33 kronor, vadan de nu hava 1,144 kronor pr år att leva på. Det är ju orimligt att unga och friska människor, som de i allmänhet äro, skola leva på denna inkomst, i synnerhet om de skola bilda familj.

Nu har departementschefen avstyrkt deras av generaltullstyrelsen tillstyrkta anhållan, utskottet följer honom och hänvisar till att man icke bör föregripa löneregleringskommitténs arbete, som nu pågår. Jag vill icke, såsom jag redan förut sagt, framställa något yrkande, men jag kan icke underlåta att såsom min mening uttala, att, medan denna lönereglering pågår, kunna dessa människor på en sådan avlöning svälta ihjäl. Man kan icke säga annat än att de leva under svältgränsen på denna inkomst. Här är naturligtvis ingenting att göra, och jag vill sluta med en uppmaning till löneregleringskommittén att skynda på med sitt arbete och vidtaga åtgärder för att dessa människor må kunna erhålla en människovärdig tillvaro.

Herr talman, jag har intet yrkande att göra.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter kammaren biföll vad utskottet i förevarande punkt hemställt.

Punkterna 52—54.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 55.

Lades till handlingarna.

Punkterna 56—58.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 59 och 60.

Lades till handlingarna.

Punkterna 61—64.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 65.

Ang. viss ersättning till Stora Tuna allmänna nykterhetskommitté.

Uti en inom andra kammaren väckt motion, nr 104, hade herr vice talmannen *D. Persson m. fl.* föreslagit, att riksdagen måtte besluta, att ett belopp av 2,450 kronor utbetalas till Stora Tuna allmänna nykterhetskommitté mot företeende av behöriga bevis, att motsvarande belopp för tiden från och med den 1 november 1907 utgivits på grund av förbindelse till änkefru Wilhelmina Pålman den 28 juni 1902 och med skyldighet för kommittén att med sålunda uppburna medel hålla de personer skadeslösa, vilka fått vidkännas i motionen omförmälda utgifter till fru Pålman.

Utskottet hade i föreliggande punkt på anført skäl hemställt, att herr vice talmannen Perssons m. fl:s förevarande motion icke måtte av riksdagen bifallas.

Reservation hade avgivits av herr *J. Ström*, som ansett att utskottet bort hemställa, att riksdagen med bifall till ifrågavarande motion måtte besluta, att ett belopp av 2,450 kronor utbetalas till Stora Tuna allmänna nykterhetskommitté mot företeende av behöriga bevis, att motsvarande belopp för tiden från och med den 1 november 1907 utgivits på grund av förbindelse till änkefru Wilhelmina Pålman den 28 juni 1902 och med skyldighet för kommittén att med sålunda uppburna medel hålla de personer skadeslösa, vilka fått vidkännas i motionen omförmälda utgifter till fru Pålman.

Herr Holmquist: Herr talman! Utskottets utlåtande är i denna punkt så gott som enhälligt, i det att endast en reservant har antecknat sig mot detsamma, men jag ber dock att några ögonblick få taga kammarens uppmärksamhet i anspråk.

Frågan kan visserligen synas jämförelsevis obetydlig, men den har dock en viss principiell innebörd av beskaffenhet att skänka den en viss betydelse. Det är för alla kammarens ledamöter känt, att staten för att få bort de utskänkingsrättigheter, en del gästgiverier haft, av statsmedel till vederbörande innehavare av gästgiverier utbetalat ganska avsevärda belopp. Denna statens ställning reglerades genom en författning av den 1 november 1907, men på detta område hade redan förut enskilda med högst avsevärda ekonomiska uppoffringar tagit initiativ, och detta togs från Dalarna. Det var en förening för nykterhetens befrämjande i denna landsända, Stora Tuna, som sammansköt ett belopp och gjorde en utfästelse, på grund av vilken innehavarrinnan av Gagnbro gästgiveri nedlade sin rörelse mot det att hon fick ett årligt belopp av dessa enskilda nykterhetssträvar.

Det vill då synas ganska naturligt, att dessa enskilda, som fortfarande utbetalat dessa ersättningsbelopp till innehavarinnan av gästgiveriet, sökt att utav staten få igen vad de *efter den 1 november 1907* i sådana avgifter betalat. På denna i motionsväg gjorda, efter mitt begrepp mycket billiga hemställan svarar statsutskottet med för det första en erinran, »att riksdagen icke velat ingå på bedömande av den emellan änkan Pålman» — det var namnet på innehavarinnan av Gagnbro gästgiveri — »å ena, samt åtskilliga andra personer, å andra sidan, ingångna överenskommelsen». Ja, vem i all rimlighets namn har bett, att riksdagen skall ingå i bedömande härav i vidare mån, än att riksdagen med hänsyn till sitt år 1907 fattade beslut anser, att det var en förträfflig överenskommelse. Det var en överenskommelse för att minska ett superi, som gjorde förhållandena i bygden olidliga, och det var en överenskommelse, som riksdagen borde skatta ganska högt. Att riksdagen skulle ingå i ett närmare skärskådande av de rent privaträttsliga betingelserna för den överenskommelsen, har ingen människa begärt.

Sedan heter det i utskottsutlåtandet: »Att riksdagen nu skulle till en del påtaga sig följderna av berörda överenskommelse skulle, enligt utskottets förmenande, innebära ett frångående av riksdagens förenämnda beslut». Det är också omöjligt att tolka vad som ligger i ett sådant uttalande. År 1907 har staten förklarat en sådan överenskommelse mellan staten, å ena sidan, och innehavare av utskänkings- och gästgiverirättigheter, å andra sidan, vara en mycket lämplig form för att få bort sådana krogar på landsbygden, och jag kan icke förstå annat, än att med den utgångspunkten riksdagen måste anse, att de, som på enskild väg gjorde, vad staten nu gör, ha gjort en god gärning. Med dessa båda utgångspunkter är det oförklarligt för mig, att icke utskottet tillstyrkt, att dessa, som efter år 1907 allt fortfarande bidra till att handla i samma riktning, som staten för sin verksamhet bestämt, måtte få rätt att återbekomma dessa medel av svenska staten.

Med stöd av dessa av mig framlagda skäl tillåter jag mig att, till den kraft och verkan det hava kan, yrka bifall till den vid punkten fogade reservationen.

Herr Jonsson, Olof: Enär den näst föregående talaren förundrade sig över, att statsutskottet icke hade tillstyrkt bifall till denna motion, vill jag därpå svara, att skulle statsutskottet göra på det sättet vid behandling av motioner, att man alltid skulle tillstyrka dem, där det skulle kunna åberopas något formellt eller billighetsskäl, skulle sannerligen riksstaten inom något årtionde te sig ganska underlig. Det är sant, att dessa personer haft till syfte att vinna ett bestämt ändamål, nämligen befrämjande av nykterheten i denna kommun, men det är ett helt annat ärende. Skall staten komma att hålla dessa skades-

Ang. viss ersättning till Stora Tuna allmänna nykterhetskommitté.
(Forts.)

Ang. viss er-
sättning till
Stora Tuna
allmänna
nykterhets-
kommitté.

(Forts.)

lösa för de utgifter, som de haft på grund av sin överenskom-
melse med rättighetens innehavare, så må det ju kunna sägas
till stöd härför, att denna överenskommelse varit i statens in-
tresse och att sedermera genom statens beslut att ersätta in-
dragna rättigheter förevarande framställning på visst sätt skul-
le kunna hava billighetsskäl för sig. Men huru än riksdagen kom-
mer att besluta i det fallet, så skulle det alldeles icke vara på
sin plats, att utskottet tillstyrkte en sådan sak, utan stats-
utskottet måste hålla fast vid den principen att icke utan oav-
visliga skäl på grund av enskild motion tillstyrka bifall till nå-
got, som rör statsregleringen. Det är detta skäl, som varit be-
stämmande för utskottet att icke tillstyrka bifall till motionen,
och på samma skäl anholder jag om bifall till utskottets förslag.

Herr von Mentzer: Så vitt jag fattade den siste ärade
talaren rätt, framhöll han, att det varit omöjligt för utskottet att
tillstyrka bifall till motionen, därför att icke tillräckliga skäl
anförts och därför att saken blivit framburen endast av en enskild
motionär. Jag tycker, att i detta yttrandet ligger ett visst
erkännande av, att om saken blivit framförd på annat sätt, så
skulle en tillstyrkan kunnat ske, och att det finnes verkliga sak-
skäl. Det förefaller mig som om i detta ärende verkligen förelig-
ga sakskäl. Saken är ju helt enkelt den, att de åtgärder, som
av enskilda här blivit företagna, ha icke blivit företagna i deras
eget intresse, och att den överenskommelse, som träffats med
fru Pålman — så hette innehavarinnan av gästgiveriet — in-
gåtts för att gagna icke ett enskilt utan ett allmänt intresse och
ett allmänt intresse, som blivit godkänt av staten genom den se-
dermera utfärdade förordningen. De enskilda ha tillgodosett det-
ta intresse på ett sätt, som nu först genom motionen blivit ådaga-
lagt och icke förut varit känt. De ha icke allenast befrämjat det
syftemål, som staten åsyftat med kungörelsen av år 1907,
utan de ha gjort det på ett sätt, som föranlett en stor besparing
för staten.

Herrarna hava väl givit akt på, att det blivit styrkt i motio-
nen, att om icke dessa enskilda trätt emellan så hade detta ärende
för statsverket föranlett en stor utgift. I motionen är den uträk-
nad till 45,000 kronor. Nu har staten, i stället för dessa 45,000
kronor, utbetalt, såsom saken ställer sig, endast 1,800 kronor. I
motionen begäres endast att få ut 2,450 kronor, d. v. s. staten skul-
le sammanlagt icke få betala 5,000 kronor i ett ärende, som, ifall
de enskilda icke trätt emellan, skulle ha kostat staten det beloppet
många gånger om. De enskilda ha gjort det för det allmännas in-
tresse, och de begära icke ersättning för det, som de utbetalt före
den dag, då 1907 års förordning trätt i kraft. De avstå från an-
språk, som synas mig billiga. De ha blivit dömda att betala
räntor på sina utfärdade belopp från varje års förfallodag tills
betalning sker, och de avstå från tanken på att återfå även dessa

räntor samt komma nu med denna jämförelsevis lilla begäran å 2,450 kronor.

När jag tänker på denna sak, har jag icke kunnat annat än göra en jämförelse med en enskild person. Om det vore en enskild man, som vore i en ställning, som motsvarade den, staten här intager, d. v. s. att han kunde betala, sedan han genom någon annans åtgöranden och utlägg fått sitt intresse befrämjat, men han formaliter icke vore tvungen att betala ut detta lilla belopp, så undrar jag, om den enskilde mannen — jag vill knappast säga det — honetttemang eller från hederns fordringar skulle kunna säga: »nej, det bryr jag mig icke om. Det där är jag fri från».

Jag vill icke till det yttersta pressa denna jämförelse, men jag har ändå en känsla av, att det ligger något i jämförelsen, och därför biträder jag herr Holmquists gjorda yrkande.

Herr Swartz: Mot den siste ärade talaren ber jag att få påpeka, att riksdagen har befunnit sig i den situation, där han ansåg att riksdagen nu befinner sig, och det var år 1908, när Anders Hansson i Solberga väckte sin motion därom, att just på grund av den överenskommelse, som förut var träffad med fru Pålman, och på grund av sedermera inträffade förhållanden och riksdagens beslut år 1907 staten skulle övertaga betalningsansvaret för vad som av dessa enskilda personer till änkan Pålman utlovats, genom att tilldela henne 1,200 kronor om året med villkor att hon i sådant fall för framtiden avstode från den henne av de enskilda tillförsäkrade gottgörelsen. Resultatet blev det, att första kammaren ville anslå 300 kronor utan att inlåta sig på detta villkor, emedan det var en enskild överenskommelse, som kammaren icke ansåg sig böra på något sätt lägga sig uti. Andra kammaren beslöt att bevilja änkan Pålman 600 kronor med det villkor, att hon skulle avstå från den ersättning, som de enskilda nykterhetsvännerna iklätt sig gent emot henne. Slutet blev, att efter sammanjämkningen villkoret, att hon skulle avstå från de enskildas ersättning, föll bort, och man beslöt, att hon skulle ha 450 kronor. Det beloppet har hon fått i ersättning, och det har hon alltid årligen uppburit.

Jag har mig bekant, att de personer, som gjorde upp saken, hade hoppats, att hon skulle nöja sig med detta och avstå från den rättighet, som hon hade gent emot de enskilda, men det gjorde hon icke, utan det blev stämning utav, och de dömdes att betala vad de iklätt sig. Nu är hon död. Fyra år ha gått. De enskilda ha fått betala efter gjord uträkning 2,450 kronor, och nu komma vederbörande och vilja, att staten skall övertaga betalningsansvaret härför. Jag tycker för min del, att den saken avgjordes förra gången saken var före i riksdagen. Då har riksdagen beslutat på riksdagen ville ikläda sig för pliktelse och alldeles bestämt avböjt att ta deliden enskilda överenskommelsen. Nu, när det är klart, att man icke kan komma ifrån den gjorda utfästelsen från de enskildas sida, kommer man tillbaka

Ang. viss
sättning till
Stora Tuna
allmänna
nykterhets-
kommitté.
(Forts.)

Ang. viss er-
sättning till
Stora Tuna
allmänna
nykterhets-
kommitté.
(Forts.)

och vill ha detta ansvar kastat över på staten. Detta finner jag vara en ofantligt viktig principfråga, att riksdagen icke nu skall på något sätt inlåta sig på något, som riksdagen en gång förut avböjt att giva sig in på. Det är anledningen, varför jag ansluter mig till det slut, vartill utskottet kommit, och yrkar bifall därtill.

Herr Holmquist: Ja, herr talman, jag skall icke länge uppehålla kammarens tid, men jag ber först att i viss mån få tacka herr Olof Jonsson, ty jag kan icke neka till, att genom hans anförande lyste det igenom att han anser förevarande sak vara ganska beaktansvärd och behjärtansvärd. Han sade, att om riksdagen vill besluta detta anslag, blir det en sak, men statsutskottet måste se till, att man håller emot, så att icke statsutgifterna allt för högt växa. Ja, vem som tager initiativ till beslutet är från min synpunkt likgiltigt. Om riksdagen vill antaga detta gent *emot* statsutskottet, är det lika älskvärt, som om riksdagen antager det *med* statsutskottet.

Så har herr Swartz erinrat om, att denna fråga har varit uppe en gång förut. Jag har även läst de handlingarna, och jag förstår verkligen icke, vad riksdagen med sitt beslut då menade. Här väckes en motion, som avsåg att tillgodose några enskilda, vilka hava med sammansparade medel offrat högst betydliga belopp. Då svarar riksdagen, att änkan Pålman får en tillökning i sin ganska hyggliga ekonomiska ställning, och detta skall icke på något sätt inverka på överenskommelsen mellan änkan Pålman och de här offerande nykterhetsvännerna. För mig står detta riksdagens beslut, såsom ett fullständigt frågetecken. Änkefru Pålman tog det mycket älskvärt, att hon fick detta *ökade* anslag, som hon icke begärt, och de andra fingo betala de belopp, de utfäst sig till under förutsättning att de skulle erhålla minst vad staten gav åt änkan Pålman. Jag tycker, att häri ligger ytterligare skäl att bifalla vad reservanterna nu ifrågasätta.

Jag har icke mycket att vidare tillägga. Men jag ber ännu en gång att få bestämt poängtera, att huvudskälet för min mening i föreliggande fråga är, att staten genom den allmänna författningen år 1907 har tillförsäkrat de enskilda bygderna medel att befria sig från en sådan ställning, som varit rådande vid Gagnbro. Det var givet, att dessa enskilda, som gjorde uppoffringar, skulle kunnat, juridiskt sett, gå mycket fyndigare tillväga, om de i tid med fru Pålman träffat avtal, att den gamla överenskommelsen skulle vara slut, och hon fått stå kvar vid utskänkingsrättigheten vid Gagnbro gästgiveri. Då hade väl staten för att få bort denna rättighet måst gå emellan och betala ett mycket högre belopp än här ifrågasättes.

Det är på sådana grunder, som jag tillåter mig att vidhålla mitt yrkande.

Herr von Mentzer: Det var endast ett yttrande av herr Swartz, som föreföll mig bestyrka, huru befogad motionen är, och som jag vill trycka på. Han sade, att då frågan sist var före, hade man en känsla av, att dessa, som betalt ut detta belopp, dessa enskilda alltså, hade hoppats såsom det heter, att fru Pålman, då hon nu fick så pass mycket från staten, sedan skulle avstå från deras tillskott. Jag undrar, om inte just detta är ett viktigt moment, som också tillkommit i denna fråga. Jag undrar, om icke, när beslut i saken senast fattades, det fanns en underström, en tanke som låg bakom hos rätt många, då de gingo in på detta beslut. Man antog, att fru Pålman nog skulle avstå från ersättning av de enskilda, om hon erhöile beloppet av staten. Nu har det visat sig, att det gått i alldeles motsatt riktning, och nu gäller det för riksdagen att avgöra, huruvida riksdagen vill, såsom herr Holmquist senast yttrade, förklara att den icke har något emot detta, att fru Pålman fick en extra recett på 450 kronor om året, men att de, som verkat i statens intresse, få bära på den förlust, som de med iakttagande av sträng formalism ju äro skyldiga att bära.

Ang. viss ersättning till Stora Tuna allmänna nykterhetskommitté.
(Forts.)

Herr Swartz: Den siste ärade talaren har missförstått mig. Det var icke min mening åtminstone att uttrycka mig på sådant sätt, att därav kunde dragas den slutsatsen, att jag trodde, att man i allmänhet jämväl inom riksdagen hade den uppfattningen att änkan Pålman skulle avstå från att taga ut, vad hon kunde hava att få från de enskilda. Tvärtom avsåg mitt yttrande att uttrycka, hurusom, efter vad jag hade hört, de enskilda bidragsgivarna haft den förhoppningen, att sedan änkan Pålman erhållit av riksdagen de trehundra kronorna, hon skulle avstå från bidrag från deras sida. De misstogo sig i den förhoppningen, men icke kan jag finna, att det misstaget medför någon skyldighet för riksdagen att hjälpa dem.

Sedan överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i avseende på föreliggande punkt yrkats, dels att utskottets hemställan skulle bifallas, dels ock, att kammaren skulle avslå utskottets hemställan och antaga det förslag, som innefattades i den vid punkten avgivna reservationen.

Härefter gjorde herr talmannen propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning varav uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i punkten 65 af sitt utlåtande, nr 7, röstar

Ja;

Ang. viss ersättning till Stora Tuna allmänna nykterhetskommitté.
(Forts.)

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, avslås utskottets hemställan och antages det förslag, som innefattas i den vid punkten avgivna reservationen.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 77;

Nej — 34.

Under omröstningen hade herr talmannen uppstått och avlägsnat sig, varefter ledningen av förhandlingarna övertagits av herr vice talmannen.

Punkterna 66—69.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Ang. stat för veterinärhögskolan m. m.

Föredrogs ånyo jordbruksutskottets den 25 och 26 innevarande månad bordlagda utlåtande, nr 32, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående stat för veterinärhögskolan m. m. jämte tre i ämnet väckta motioner.

I en till riksdagen den 14 januari 1914 avlåten, till jordbruksutskottets förberedande handläggning remitterad proposition, nr 46, hade Kungl. Maj:t under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag föreslagit riksdagen att

dels godkänna det i statsrådsprotokollet framlagda förslaget till stat för veterinärhögskolan, att tillämpas från och med år 1915, ävensom de villkor och bestämmelser, som föreslagits för åtnjutande av de i avlöningsstaten för ordinarie befattningshavare vid högskolan upptagna avlöningsförmåner;

dels förklara,

att en var, som med eller efter ingången av år 1915 tillträdde ordinarie befattning vid veterinärhögskolan, skulle vara pliktig att underkasta sig ovanberörda villkor och bestämmelser; samt

att de förutvarande innehavare av ordinarie befattningar vid veterinärinstitutet, vilka icke före den 1 november 1914 anmälde, att de ville övergå till avlöningsstaten för veterinärhögskolan samt underkasta sig de för avlöningens åtnjutande stadgade villkor och bestämmelser, och som icke lagligen kunde därtill förbindas, skulle vara bibehållna vid dem enligt hittills gällande ordinarie stat för veterinärinstitutet tillkommande avlöningsförmåner ävensom, i den mån ej annat föranleddes av bestämmelserna i lagen angående civila

tjänstinnehavares rätt till pension, vid den rätt till pension, som hittills tillkommit dem; Ang. stat för veterinärhögskolan m. m.

dels medgiva, ej mindre att besparingar, som under ett år uppkomme å anslagsbelopp under den i staten för högskolan upptagna omkostnadsstaten, finge användas till bestridande av utgifter under ett kommande år, än även att det belopp, varmed högskolans inkomster utöver statsanslag översköte den summa av 12,000 kronor, som vid statsanslagets bestämmande avsetts för bestridande av högskolans utgifter enligt fastställd stat, finge efter Kungl. Maj:ts beprövande användas för högskolans behov, dock icke för beredande av ökad ersättning åt befattningshavare, för vilken avlöning funnes uppförd å högskolans stat;

dels ock uppföra det under anslagstiteln »veterinärundervisningen» å ordinarie stat under nionde huvudtiteln upptagna anslaget till veterinärinstitutet under förändrad benämning: veterinärhögskolan, med ett från 81,800 kronor till 174,600 kronor eller sålunda med 92,800 kronor höjt belopp.

I anledning av Kungl. Maj:ts förevarande framställning hade inom andra kammaren väckts tre särskilda motioner, vari föreslagits:

i motionen nr 280 av herr *Ekerot*, att riksdagen ville besluta, att i staten för veterinärhögskolan upptoges en professor i patologisk anatomi och bakteriologi;

i motionen nr 282 av herr *Söderberg* i Hobbarn, att riksdagen med bifall i övrigt till den kungl. propositionen nr 46 ville besluta, att verkmästarens vid hovbeslagssmedjan löneförmåner höjdes med ett belopp av 200 kronor, samt att han dessutom tillerkändes 10 procent av smedjans nettotinkomst; samt

i motionen nr 284 av friherre *Palmstierna* och herr *Ström*, att riksdagen måtte besluta, att löneförmånerna för vaktmästare och den övriga tjänstepersonalen inom de olika avdelningarna inom veterinärinstitutet uti lönestaten måtte upptagas att utgå med följande belopp:

	Summa avlöning	Anmärkingar
1 vaktmästare och konservator	1 800	{ 2 ålderstillägg å 100 kronor efter 5 och 10 år.
1 » på den kemiska avdelningen	1 500	
1 » på den patologisk-anatomiska avdelningen	1 500	{ 1 ålderstillägg å 100 kronor efter 5 år.
1 » på den ekonomiska avdelningen	1 500	

Utskottet hade i föreliggande punkt på åberopade skäl hemställt, att riksdagen, med avslag å herrar Palmstiernas och Ströms motion, måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande förslag samt herrar Ekerots och Söderbergs i Hobbarn motioner,

Ang. stat för
veterinärhög-
skolan m. m.
(Forts.)

a) godkänna stat för veterinärhögskolan, att tillämpas från och med år 1915, så lydande som utskottets utlåtande utvisade;

b) godkänna vissa angivna villkor och bestämmelser för åtnjutande av de i avlöningsstaten för ordinarie befattningar upptagna avlöningar;

c) förklara att en var, som med eller efter ingången av år 1915 tillträdde ordinarie befattning vid veterinärhögskolan, skulle vara pliktig att underkasta sig ifrågavarande villkor och bestämmelser;

d) förklara att de förutvarande innehavare av ordinarie befattningar vid veterinärinstitutet, vilka icke före den 1 november 1914 anmälde, att de ville övergå till avlöningsstaten för veterinärhögskolan samt underkastade sig de för avlöningens åtnjutande stadgade villkor och bestämmelser, och som icke lagligen kunde därtill förbindas, skulle varda bibehållna vid dem enligt hittills gällande ordinarie stat för veterinärinstitutet tillkommande avlöningsförmåner ävensom, i den mån ej annat föranleddes av bestämmelserna i lagen angående civila tjänstinnehavares rätt till pension, vid den rätt till pension, som hittills tillkommit dem;

e) medgiva, ej mindre att besparingar, som under ett år uppkomme å anslagsbelopp under den i staten för högskolan upptagna omkostnadsstaten, finge användas till bestridande av utgifter under ett kommande år, än även att det belopp, varmed högskolans inkomster utöver statsanslag översköte den summa av 12,000 kronor, som vid statsanslagets bestämmande avsetts för bestridande av högskolans utgifter enligt fastställd stat, finge efter Kungl. Maj:ts beprövande användas för högskolans behov, dock icke för beredande av ökad ersättning åt befattningshavare, för vilken avlöning funnes uppförd å högskolans stat;

f) uppföra det under anslagstiteln »veterinärundervisningen» å ordinarie stat under nionde huvudtiteln upptagna anslaget till veterinärinstitutet under förändrad benämning: veterinärhögskolan, med ett från 81,800 kronor till 174,600 kronor eller sålunda med 92,800 kronor höjt belopp.

Den av utskottet föreslagna staten upptog bl. a. en vaktmästare vid kemiska avdelningen och en vaktmästare vid patologisk-anatomiska avdelningen vardera med lön 700 kronor, tjänstgöringspenningar 350 kronor och ortstillägg 150 kronor, summa 1.200 kronor. Vid staten funnos fogade, bland andra, följande anmärkningar:

4. För vaktmästaren vid ekonomiska avdelningen, fodermarskarna, sjukvårdaren vid kirurgiska avdelningen, ladugårdsförmannen samt maskinisten kan lönen höjas efter 5 år med 100 kronor.

5. För vaktmästaren vid kemiska avdelningen, vaktmästaren vid patologisk-anatomiska avdelningen samt port- och telefonvakten kan lönen höjas efter 5 år med 100 kronor och efter ytterligare 5 år likaledes med 100 kronor.

Reservation hade avgivits av, utom andra, herr *Persson*, som ansett, att utskottet bort hemställa om bifall till den av friherre Palmstierna och herr Ström väckta motionen.

Herr Klefbeck: Jag är fullt medveten om, att det är så gott som omöjligt att avvinna kammaren något intresse för små lönefrågor, men jag vill ändå vänligen bedja, att kammaren ville höra på mig en liten stund och helst bifalla mitt yrkande.

Ang. stat för veterinärhögskolan m. m.
(Forts.)

Det finns nämligen vid det här betänkandet fogad en reservation av herr Persson, vilken hemställt om bifall till den av herrar Palmstierna och Ström i ämnet avgivna motionen. Frågan rör sig om två vaktmästare vid veterinärinstitutet, för vilka Kungl. Maj:t föreslagit en lön på 1,200 kronor, varemot motionärerna yrkat en avlöning lika med vaktmästaren vid ekonomiska avdelningen av samma verk eller 1,500 kronor.

Det är två skäl, som tala för bifall till denna motion. Det ena är, att livsmedelspriserna här i Stockholm äro av den beskaffenhet att det är så gott som omöjligt för en medelstor familj att kunna existera på 1,200 kronor om året. I den utredning, som gjorts av den av Stockholms stadsfullmäktige tillsatta livsmedelskommittén påvisas detaljerat, huru här i staden under nuvarande prisförhållanden det är så gott som omöjligt för en medelstor familj att existera på mindre belopp än 2,180 kronor. I denna beräkning är hyran upptagen till 415 kronor, och om vi då frånräkna detta belopp, då väl vaktmästarna där ute hava fri bostad mot något mindre löneavdrag, komma vi till ett minimibelopp av 1,700 kronor. Hur låg denna beräkning är, framgår därav, att den post, som matvarorna betinga, är beräknad till 848 kronor. Det blir då blott omkring 46 öre pr dag och person för en familj bestående av makar och tre barn, och man kan ju icke säga, att en sådan beräkning är synnerligen hög snarare tvärt om.

Det andra skälet är det, att dessa vaktmästare, som det här är fråga om, nämligen en vaktmästare vid kemiska avdelningen och en vaktmästare vid patologisk-anatomiska avdelningen äro, såsom jag skulle vilja kalla det, kvalificerade sådana. De hava icke endast såsom många vaktmästare i verken till uppdrag att taga av rocken och sätta på rocken när besökande komma eller gå med papper och andra ärenden och för resten läsa tidningar, utan de hava göromål av betydelse för den inrättning i vars tjänst de äro anställda. De skola vårda instrumentsamlingen, biträda vid mikroskopiska undersökningar och olika slags operationer. Därtill kommer, att deras tjänstgöring icke är inskränkt till den för vaktmästare vanliga tiden, utan de hava i regel nio timmars daglig tjänstgöring och måste ofta, då arbetet så kräver, fortsätta över de nio timmarna. Ett ordentligt utförande av deras arbete är också ofta av stor betydelse för själva undervisningens bedrivande på det rätta sättet. Allt måste nämligen vara i ordning för lärarne, då de skola demonstrera och undervisa i övrigt. Det är med hänsyn till dessa båda omständigheter som jag skulle be att få rekommendera den i ämnet väckta motionen, vilken sammanfaller med herr Perssons reservation.

Härtill skulle möjligen komma en liten synpunkt, som kan-

Ang. stat för
veterinärhög-
skolan m. m.

(Forts.)

ske kunde, om jag så får säga, vara kärkommen för oss! Vi minnas, huru vi helt nyss fingo underkasta oss gemensam vötering, beroende på att kamrarna stannat i olika beslut i fråga om avlöning för vaktkonstaplarna vid fångvården. At dessa ville ändock denna kammare giva 1,250 kronor. Nu skulle det för att undgå en eventuell vötering vara synnerligen angenämt, om denna kammare också ville besluta i enlighet med motionen och sålunda likställa de tre vaktmästarne, den vid ekonomiska avdelningen och de två andra vid de av mig nämnda avdelningarna, så att alla tre fingo den för ekonomiska avdelningens vaktmästare föreslagna lönen 1,500 kronor.

Under hänvisning till vad jag haft äran att yttra ber jag få yrka bifall till den av herr Persson avgivna reservationen, som sammanfaller med herrar Palmstiernas och Ströms motion.

Herr Pers: Herr talman, mina herrar! Dessa vaktmästarebefattningars innehavare äro ställda på en lönestat, som är lika med motsvarande befattningshavares vid universitetet och Karolinska institutet. Vidare äro deras lönebelopp ställda på samma nivå som de nyss fastslagna lönerna vid centralanstalten för jordbruksförsök, för vilken riksdagen bestämde lönerna endast för ett år sedan. Det är ur den synpunkten ganska betänkligt att rubba denna princip, helst som detta ögonblickligen skulle ha konsekvenser med sig på andra kanter. Det har sagts, att vaktmästarnas arbetsprestationer äro ganska olika i olika verk, fast lönesatserna äro desamma. Det kan vara möjligt, att detta är förhållandet även på denna punkt, men det kan icke behöva dröja så länge, förrän frågan kommer under utredning. Vaktmästarnas förening har nämligen genom framställning till Kungl. Maj:ts dragit saken under Kungl. Maj:ts prövning. Kungl. Maj:ten har remitterat frågan till löneregeringskommittén, och denna kommitté skall, så snart möjlighet gives, taga saken under övervägande. Då komma just dessa förhållanden i fråga om olika arbetsprestationer, tillfällen till extra förtjänst och sådant att tagas under omprövning, och då kommer man naturligtvis även att pröva de synpunkter, som av den föregående talaren framställles och det hela torde resultera i förslag till utjämning av lönerna för hela vaktmästarekåren. Men till dess torde det vara lämpligast, att riksdagen icke förrycker den kommande utredningen, utan i detta fall alltså stannar vid utskottets utslag, till vilket jag, herr vice talman, yrkar bifall.

Herr Klefbeck: Jag är medveten om, och det står för övrigt i utskottets betänkande, att skälen till dess avstyrkande hemställan varit, att motsvarande befattningshavare vid Karolinska institutet fått detta belopp, 1,200 kronor, fastslaget för några år sedan. Men jag finner icke, att detta är något skäl för avslag, ty så vitt jag förstår är det icke möjligt annat, än att inom en ganska snar tid det måste framkomma krav på,

att även dessa få sin avlöning förhöjd till något så när rimliga belopp. Därtill kommer, att de extra förtjänster, som herr Pers talade om, och vilka stå öppna för vaktmästare i allmänhet, sannolikt icke stå dem därute vid veterinärinstitutet till buds, eller i synnerligen ringa grad åtminstone, beroende dels på, såsom jag antydde, deras långa och obestämda tjänstgöring, dels också på veterinärinstitutets rätt avsevärt stora avstånd från Stockholm.

*Ang. stat för
veterinärhög-
skolan m. m.
(Forts.)*

Men jag begärde egentligen ordet för att få precisera mitt yrkande. Reservationen innefattar nämligen icke blott denna förhöjning för de båda vaktmästarna till samma belopp som den tredje inom samma verk, utan också en förhöjning för preparatorn. Jag ber därför få förändra mitt yrkande så, att kammaren i så måtto ville bifalla reservationen, att de båda vaktmästarna, den vid kemiska och den vid patologisk-anatomiska avdelningen, må få sina arvoden höjda till samma belopp som vaktmästaren vid ekonomiska avdelningen, eller 1,500 kronor.

Herr Tamm: Jag måste verkligen uttala den bestämda förhoppningen, att kammarens ledamöter behagade noga bemärka, vad herr Pers yttrade och icke besluta i enlighet med herr Klefbeck's yrkande, ty det skulle kunna helt och hållet förrycka det arbete, som löneregléringskommittén har för avsikt att, enligt vad den bestämt, börja omedelbart efter det årets riksdagar äro över, nämligen en fullständig reglering av samtliga vaktmästares löner. Det skulle således för denna kommitté kunna uppstå ganska stora svårigheter, om man nu ginge ifrån Kungl. Maj:ts av utskottet tillstyrkta förslag.

Men det är icke blott dessa, om jag så får säga, formella skäl utan även andra, som tala härför. Herr Klefbeck sade i sitt sista anförande, efter att i det första hava motiverat det verkliga behovet för dessa vaktmästare, att det också vore nödvändigt att inom ganska snar tid få detta behov tillfredsställt över hela linjen. Ja, men det få ju vederbörande därigenom att löneregléringskommittén, vars arbete — jag upprepar det — börjar i år, behjärtar deras begäran. Här föreligga också andra omständigheter. Herr Klefbeck bestred, att dessa personer skulle kunna skaffa sig extra förtjänst. Ja, om herr Klefbeck tänkte uteslutande på den extra förtjänst, som kan erhållas genom eftermiddagsarbete här i huvudstaden, är detta sant, men det är icke på det sättet som dessa personer där ute skaffa sig sådan utan det är just genom att anordna amatomiska och kemiska preparat åt både lärare och lärjungar vid veterinärhögskolan och hela stora veterinärkåren ute i landet. Det är på det sättet de skaffa sig extra förtjänst, just genom arbete inom institutets portar, och denna förtjänst lär för vissa av dem icke gå till så små belopp.

Härtill kommer en annan sak, som för mig och för utskottet i övrigt varit av synnerligen avgörande betydelse, och det är, att riksdagen har så nyligen som i förfölj beslutat precis samma av-

Ang. stat för
veterinärhög-
skolan m. m.
(Forts.)

löningar, som här äro av Kungl. Maj:t föreslagna för icke särskilt kvalificerade vaktmästare åt deras grannar därute, samtliga vaktmästare vid f. d. experimentalfältet, numera centralanstalten för jordbruksförsök. Denna anstalt är närmaste granne med veterinärhögskolan. Vaktmästarna vid centralanstalten ha va för övrigt minst lika lång tjänstgöring som vaktmästarna vid veterinärhögskolan genom den skötsel som åligger dem av de olika kulturer, som där finnas, men hava icke av riksdagen beviljats högre lönebelopp än som här föreslås.

Således finner jag, att det skulle innebära ganska stor orättvisa mot centralanstaltens vaktmästare, om här förevarande vaktmästare beviljades högre lönebelopp. Jag ber således också, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Överläggningen förklarades härmed slutad, varefter herr vice talmannen yttrade, att i avseende på föreliggande utlåtande vore yrkat, dels att vad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock, av herr *Klefbeck*, att utskottets hemställan skulle bifallas med den ändring, att vaktmästarna på den kemiska avdelningen och på den patologisk-anatomiska avdelningen skulle erhålla vardera i lön 900 kronor, tjänstgöringspenningar 450 kronor och ortstillägg 150 kronor, summa 1,500 kronor, samt att i anmärkningen 4 näst efter orden »vaktmästaren vid ekonomiska avdelningen» insattes orden »vaktmästaren vid kemiska avdelningen, vaktmästaren vid patologisk-anatomiska avdelningen», och i anm. 5 orden »vaktmästaren vid kemiska avdelningen, vaktmästaren vid patologisk-anatomiska avdelningen, samt» uteslötes.

Sedermera gjordes propositioner enligt dessa yrkanden, och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Vid ånyo skedd föredragning av statsutskottets den 25 och 26 i denna månad bordlagda utlåtanden:

nr 10, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående återlämnande till vederbörande av fyra aktier i numera upplösta aktiebolaget Svappavaara malmfält,

nr 11, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående efterskänkande av kronans rätt till danaarv efter hemmansägaren Andreas Moberg från Plombo Östergård i Stengårdshults socken,

nr 12, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående efterskänkande av kronans rätt till danaarv efter arbetaren Nils Larsson från Ljusne,

nr 13, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående utgifter för kapitalökning, i avseende å post- och telegrafverket,

nr 14, i anledning av väckt motion om gratifikation åt professor Gustav Sundbärg, och

nr 15, i anledning av väckta motioner om gratifikation åt framlidne vaktmästaren Per Albert Rydqvist änka,

biföll kammaren vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Vid förnyad föredragning av bevillningsutskottets den 25 och 26 innevarande februari bordlagda betänkanden:

nr 7, i anledning av väckt motion om upphävande av tullen & saftbrunt, och

nr 8, i anledning av väckt motion om ändring av rubrikerna nr 71 och 72 i tulltaxan,

biföll kammaren vad utskottet i dessa betänkanden hemställt.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets den 25 och 26 innevarande månad bordlagda betänkande nr 9, i anledning av väckta motioner om höjning av dagarvode för kontrollörer vid sockertillverkningen. Om höjning av sockerkontrollörernas dagarvode.

I två likalydande motioner, väckta, den ena i första kammaren, nr 61, av herr *Stadener*, och den andra i andra kammaren, nr 175, av herr *Pålsson*, vilka motioner hänvisats till bevillningsutskottet, hade föreslagits, sådan ändring i kungl. förordningen om beskattning av socker, att kontrollörernas dagarvode från och med nästa tillverkningsårs början höjdes från 6 till 8 kr.

Utskottet hade i nu föredragna betänkande på anförda skäl hemställt, att herrar *Stadeners* och *Pålssons* förevarande motioner, I: 61 och II: 175, om höjning av dagarvode för kontrollörer vid sockertillverkningen, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Herr *Stadener*: Herr talman! Det synes mig icke vara skäl, att jag låter detta bevillningsutskottets betänkande passera utan att fästa kammarens uppmärksamhet för ett ögonblick på det föreliggande ärendet.

Utskottet motiverar, som kammaren behagade finna, sitt avstyrkande utlåtande helt enkelt så: »Då utskottet ej kunnat finna, att vare sig i motionerna eller eljest i de faktiska förhållandena tillkommit något av betydelse, som riksdagen icke vid de föregående tillfällena av denna frågas behandling kunnat bedöma, får utskottet, under åberopande av kontrollstyrelsens sistberörda yttrande samt i övrigt de skäl utskottet förra året anförde, hemställa» om avslag å motionerna. Utskottet har alltså icke kunnat finna, att något av betydelse har inträffat eller tillkommit, sedan denna fråga sista gången blivit föremål för behandling. I alla fall har ju det tillkommit, att ännu ett år har passerat för dessa tjänstemän vid sockerfabrikerna utan att de fått sin

Om höjning av sockerkontrollörernas dag-arvode.
(Forts.)

lönefråga löst. Det har ju i alla fall tillkommit, att ännu ett års väntan för dem och deras familjer ligger bakom oss. Detta finner visserligen utskottet icke hava någon betydelse, men det torde för dessa personer hava den allra största betydelse.

Det borde dessutom enligt min tankegång hava tillkommit ännu en ny sak, och det vore en sinnesändring hos bevillningsutskottet. Jag tycker, att en sådan skulle hava legat nära till hands, om man tager i betraktande de utlåtanden i detta ärende, som ha avgivits exempelvis då, såsom kammaren behagade erinra sig, detta ärende förelåg vid 1913 års riksdag på grund av Kungl. Maj:ts proposition. Denna proposition grundade sig framför allt på ett utlåtande av Kungl. Maj:ts befallningshavande i Malmöhus län, vilken givetvis är den befallningshavande, som i detta hänseende har den allra största erfarenheten, enär sockernärningen till stor del är förlagd till detta län. Kungl. Maj:ts befallningshavande i Malmöhus län yttrade bland annat: »Under antagande att en kontrollör betjänat sig av bostad i de av fabriken tillhandahållna lokaler och därjämte ersatt fabriken för lämnad kost, skulle den behålla kontanta dagavlöningen enligt de olika sockerskatteförordningarna uppgått till de belopp, som upptagas i nedanstående tabell: Enligt 1873 och 1882 års förordning kronor 3:50, enligt 1893 års förordning kronor 5:—, enligt 1905 års förordning kronor 3:— och enligt 1907 års förordning kronor 4:—.» Och så försätter sedan Konungens befallningshavande på följande sätt: »Vid övervägande av de förhållanden, som kunna motivera en höjning av sockerkontrollörernas nuvarande arvode, finner Kungl. Maj:ts befallningshavande ostriktigt, att den ersättning, som för en del är sedan ansågs skälig för utförande av uppdrag i statens tjänst, numera icke kan i ett fall som detta vara tillräckligt. Den successiva stegringen i kostnaderna för de nödvändiga levnadsbehovens tillfredsställande enkannerligen under de senaste 10—15 åren, har ju ock medfört, att ökade löner och arvoden tillerkänts statens tjänstemän och betjänte inom många områden av förvaltningen. Kungl. Maj:ts befallningshavande finner alltså redan på dessa grunder sökandenas framställning om denna relativt blygsamma förhöjning i sockerkontrollörernas dagarvoden vara fullt motiverad. Härtill kommer ytterligare en omständighet, som i detta sammanhang torde böra framhållas. Beträffande ett icke ringa antal av sockerkontrollörerna förhåller det sig så, att de hava sin vanliga bostad på annan plats än tjänstgöringsorten. Om de därtill hava familj att underhålla, uppstår för dem en väsentlig ökning i levnadsomkostnaderna, då de på detta sätt nödgas, så att säga, hava hushåll på två platser.»

Sedan tillstyrkte år 1913 kontrollstyrelsen och statskontoret denna framställning om en förhöjning av dagarvudet från 6 till 8 kronor. Bevillningsutskottet år 1913 avstyrkte emellertid den kungl. propositionen, huvudsakligast med den motiveringen, att man hittills icke saknat tillgång på arbetskrafter, d. v. s. att det

alltid funnits ett tillräckligt antal personer, som hade den önskan att bliva sockerkontrollörer. Följaktligen, så tänkte utskottet, finnes det ingen anledning för staten att betala dessa sockerkontrollörer, vad de eljest skäligen borde hava. Det förefaller mig verkligen icke, som om ett sådant resonemang är lämpligt eller ens värdigt, ty utan tvivel skulle man på många områden av statsförvaltningen äga tillgång till ett mycket stort antal personer, som gärna ville förrätta de sysslor, som med den respektive befattningen voro förenade, men man har ännu icke hört, att riksdagen på grund därav har dragit den slutsatsen, att man borde pressa ned avlöningen för dessa tjänstemän, eftersom tillgången på villiga personer är så stor. Denna invändning gjordes för resten icke, då det för några år sedan gällde att höja dagarvudet för ett annat slags kontrollörer, nämligen brännvinskontrollörerna.

Om höjning av sockerkontrollörernas dagarvode.
(Forts.)

Jag skall nu icke ingå på denna jämförelse mellan sockerkontrollörerna och brännvinskontrollörerna, vilken eljest är ganska belysande. Jag skall däremot tillåta mig att för dem av kammarens ärade ledamöter, som möjligen icke på närmare håll hava sett sockerkontrollörernas göromål, i korthet rekapitulera, vad de hava att göra i sitt dagliga arbete. De hava till sin väsentliga uppgift att tillse, att intet socker in- eller utföres från den fabrik, där de äro anställda, utan att detsamma har blivit vederbörligen registrerat för kronans räkning. Detta är deras mycket maktpåliggande uppgift, som sedan specificeras i oändlighet i de särskilda fallen. De skola för att kunna fullgöra denna uppgift nogga aktgiva på varje in- och utförsel av respektive fabriks sockerkvantitet. De skola vidare övervaka det s. k. säckandet av sockret, det vill säga tillse, att varje sockersäck nogga håller vikten av 100 kg., och de skola dessutom vid raffinaderierna tillse, att vägningen av sockertoppar och lådor etc. skötes på ett minutiöst noggrant sätt. Jag skall icke gå längre i detalj, men var och en torde redan av denna kortfattade skissering inse, att det är ett ganska omfattande och på samma gång synnerligen viktigt uppdrag, som sockerkontrollörerna hava.

Framför allt måste man tillse, att man får redbara och pålitliga personer. Det är ett förtroendeuppdrag, som en sockerkontrollör innehar, och det är alldeles nödvändigt, att han icke befinner sig i ekonomiskt beroende av den fabrik, vars in- och utförsel av socker, han är satt att övervaka. Den satsen synes mig vara så absolut självklar, att redan den borde göra kammaren benägen att reflektera på den begärda höjningen av dagarvudet, vilken ju är synnerligen blygsam, då det endast gäller en förhöjning av från 6 kronor till 8 kronor om dagen.

Jag skall till sist sammanfatta några andra synpunkter, som jag icke skall besvära kammaren med att utföra i detalj. Herrarne skola betänka, att denna avlöning kvarstår på samma ståndpunkt som för 30 år sedan. Sedan 30 år tillbaka utgör dagarvudet 6 kronor för sockerkontrollörerna. Naturligtvis har under denna

Om höjning av
sockerkontrollörernas dag-
arvode.
(Forts.)

länga tid, som nu också påpekats, levnadskostnader och dylikt stegrats. Man kan på grund härav mycket väl påstå, att det icke är någon egentlig löneförhöjning, som det är fråga om, utan endast ett blygsamt försök att förskjuta detta dagarvode uppåt, så att det någorlunda motsvarar den stegring av levnadskostnaderna, som under tiden inträffat. Vidare vill jag erinra kammaren om att kontrollstyrelsen, vars utlåtande statsutskottet ju åberopat i sitt betänkande, dock slutar detta utlåtande så, att det icke synes kontrollstyrelsen, att denna framställning *redan i år* är förtjänt av bifall. D. v. s. kontrollstyrelsen antyder, att ett annat år kan denna framställning vara förtjänt av bifall. Varför vet jag icke. Jag känner icke till kontrollstyrelsens hemliga tankegång i detta ärende, men då man har kunnat finna det lämpligt ett annat år, så synes det mig vara lika lämpligt, att beslut fattas i år.

Till sist vill jag framhålla, att det här icke är fråga om någon ökning av kontrollkostnadernas totalsumma. Som kammaren ju erinrar sig sedan föregående år, så förestår och har redan påbörjats en viss nedläggning av raffinaderier, och därmed följer naturligtvis också en sänkning av sockerkontrollörernas antal. Om man utför beräkningen, så visar det sig, såsom motionärerna påpekat, att det här icke är fråga om någon ökad kontrollkostnad, utan det är endast fråga om att kontrollkostnaden fördelas så på sockerkontrollörerna, att deras dagarvode kan få den blygsamma höjningen från 6 till 8 kronor. Jag tillåter mig således, herr talman, att yrka bifall till motionen.

Friherre Beck-Friis, Carl Joachim: Den föregående ärade talaren började med att anföra som ett skäl för sin motion att sockerkontrollörerna icke fått sin lönefråga löst, och han omnämnde sedan, vad Kungl. Maj:ts befallningshavande i Malmöhus län förlidet år anført som stöd för en löneförhöjning. Riksdagen prövade då denna framställning och fattade det beslutet, att någon förhöjning av arvudet icke borde ske; således ansåg väl riksdagen då, att frågan var löst för den gången. Om nu frågan varje år upptages, så ligger väl däri icke något skäl att nu bifalla motionen.

För min del får jag erkänna, att i de motioner, som vid denna riksdag framlagts, finnes mycket, som tycktes vara beaktansvärt, och denna åsikt delades även av utskottet, som för den skull beslöt att infordra utlåtande ifrån kontrollstyrelsen, som närmast har att tillse dessa kontrollörers arbete. Kontrollstyrelsens utlåtande finnes infört i bevillningsutskottets betänkande, och av detsamma framgår, att några nya skäl icke tyckas hava tillkommit sedan förlidet år, som kunde motivera ett högre arvode för sockerkontrollörerna. Det är på dessa grunder, som utskottet ansett sig böra avstyrka bifall till motionen.

Herr vice talman, jag anhåller att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Stadener: Jag är synnerligen tacksam, herr talman, för det erkännande, som den föregående ärade talaren gav åt de föreliggande motionerna. Han förklarade, att det i dem fanns åtskilligt beaktansvärt, och om jag förstod honom rätt, så lutade han åt den meningen, att åtskilligt nytt också var anfört i dessa motioner, som icke förut förekommit. Det synes mig således verkligen föreligga även sakskalet till att upptaga dessa motioner och att bifalla dem. Kontrollstyrelsen, som den ärade talaren åberopade sig på, har ju i detta ärende företett de mest skiftande meningar. Man kan faktiskt säga, att kontrollstyrelsen, en för mig alldeles obekant styrelse, vars principer jag dock med nöje studerat, företer en roterande rörelse, det ena året tillstyrkande, det andra avstyrkande och det tredje året sägande, att den icke i år kan tillstyrka, men möjligen ett annat år, etc.

Om höjning av sockerkontrollörernas dag-arvode.
(Forts.)

Jag vill icke vidare förlänga denna diskussion. Jag skall endast be att få erinra kammaren om att i detta fall inga partimotsättningar finnas. Om denna fråga äro, så vitt jag kan se, alla de eniga, som på nära håll haft tillfälle att stifta bekantskap med sockernärningen och dess bedrivande. Under sistlidna riksdag, år 1913, tillstyrktes denna sak i andra kammaren i den diskussion, som där fördes, bland annat av herrar Andersson i Skivarp och Jespersion i Dorisborg. Herr Andersson betonade just den synpunkt, som jag framför allt velat lägga kammaren på hjärtat i dag. Jag skall tillåta mig att citera några ord i herr Anderssons anförande. Han yttrade följande: »Jag tror, att det skulle vara lämpligt att föreslå någon jämkning i kontrollörernas löner. Jag tror detta så mycket mera, som de därigenom skulle komma ifrån den ställning till fabrikena, vari de nu stå. Det är ju så, att fabrikena äro skyldiga att lämna dem dels kost och dels logis för ett lågt pris, för vilket de eljest icke skulle kunna skaffa sig kost eller ordentligt logi. Därigenom komma de i en besynnerlig ställning. Jag skulle således gärna vara med om en förändring i deras löneförhållanden.» Han misströstade emellertid om sakens framgång på grund av utskottets enhälliga avstyrkande. Herr Jespersion, som sedan yttrade sig, förklarade sig vara av samma mening som den föregående talaren.

Då det synes mig ligga i riksdagens intresse, att dessa kontrollörer, såsom nyss framhölls, skola befinna sig i en oberoende ställning gent emot fabrikena, och då detta förhållande säkerligen skulle vara gagneligt för alla parter, så tillåter jag mig, herr talman, att vidhålla mitt yrkande.

Herr Karlsson. K. G.: Herr talman! Jag skall icke heller neka till att, såsom friherre Beck-Friis yttrade, då han försvarade utskottets betänkande, det inom utskottet fanns vissa sympatier för motionen. Även mig föreföll det, då jag läste densamma, som det skulle finnas någon anledning att gå den tillmötes. Men jag vill

Om höjning av
sockerkontrollörernas dag-
arvode.

(Forts.)

hemställa till kammaren, om det varit möjligt för bevillningsutskottet att tillstyrka bifall, efter det utskottet inhämtat yttrande från kontrollstyrelsen och fått ett utlåtande i den form, som här föreligger. Motionären nämnde, då han stod här nyss, att de, som hava kännedom om sockerbruksnäringen, hava yttrat sig för bifall till ifrågavarande förslag, men jag ber dock få säga att ingen, vare sig enskilda eller korporationer, har bättre kännedom, eller åtminstone bör hava bättre kännedom, om detta förhållande än just kontrollstyrelsen. Om herrarna se efter vad denna styrelse yttrat, så är det ett så rent avstyrkande, att det för utskottet icke varit möjligt att gå det yttrandet emot, då man givetvis icke kan förutsätta inom utskottet en större sakkännedom på detta område än kontrollstyrelsen äger. Kontrollstyrelsen säger här, att den »ju icke kan hava något emot att dess underordnade tjänstemän få högre arvode, men styrelsen har ansett och anser fortfarande, att kontrollarbetet i och för sig icke motiverar en höjning av det nuvarande arvodet. Styrelsen har ej i detta avseende ändrat åsikt såsom motionärerna nu framhållit».

Jag vädjar ännu en gång till kammaren, huruvida det för utskottet varit möjligt att efter ett sådant yttrande från kontrollörernas egen styrelse säga: Jo! De böra i alla fall hava den föreslagna löneförhöjningen.

Herr Stadener nämnde något om ett yttrande av herr Andersson i Skivarp, vari han ordat något om, att man borde befria kontrollörerna från det beroende, vari de kunde stå till sockerbruken genom det nu rådande kost- och logisystemet. Men jag får påpeka, att det förhållandet ändras icke i något avseende genom bifall till förevarande motion. Såsom saken föreligger, måste jag, herr talman, anhålla om bifall till utskottets hemställan.

Herr Stadener: Ja, herr talman, det är mycket riktigt, att kontrollstyrelsen, såsom den siste talaren sade, i år yttrat sig avstyrkande. Men om den ärade talaren fortsatt längre ner i samma stycke endast en rad till, hade han strax funnit, huru vacklande kontrollstyrelsens ställning i denna fråga är. Kontrollstyrelsen fortsätter nämligen med att säga, att den »anser fortfarande, att kontrollarbetet i och för sig icke motiverar en höjning av det nuvarande arvodet». Innebörden av detta uttryck »kontrollarbetet i och för sig» framstår tydligt, när man tager i betraktande dels nödvändigheten för kontrollanten att vara av fabriken i ekonomiskt hänseende oberoende, dels ock det utförliga utlåtande, som kontrollstyrelsen avgav 1913, då styrelsen framhöll, att det vore de stegrade levnadskostnaderna som gjorde, att samma ersättning som för trettio år sedan ansågs vara lämplig ersättning för arbetet icke längre vore en lämplig ersättning. Kontrollstyrelsen yttrar 1913: »Styrelsen skall även erkänna, att sockerkontrollörernas nu upprepade framställning om förbättring i avlöningsvillkor kan förtjäna avseende med anledning av de alltfjämt stegrade levnadskostnaderna», och fortsätter sedan: »Då därtill kommer, att Kungl. Maj:ts befallningshavande i

Malmöhus län, som måste anses äga nära kännedom om sockerkontrollörernas ekonomiska förhållanden, tillstyrker den begärda förhöjningen, har styrelsen för sin del icke något vidare att erinra mot att sockerkontrollörerna från och med nästkommande tillverkningsår komma i åtnjutande av ett dagarvode av 8 kronor».

Om höjning av sockerkontrollörernas dagarvode.
(Forts.)

Efter härmed slutad överläggning gjordes i enlighet med därunder framställda yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt samt vidare därpå att kammaren, med avslag å utskottets hemställan, skulle bifalla de i ämnet väckta motionerna; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Vid förnyad föredragning av bevillningsutskottets den 25 och 26 i denna månad bordlagda betänkande, nr 10, i anledning av väckt motion om rätt för beskattningsnämnd, att granska avgivna deklARATIONER, biföll kammaren vad utskottet i detta betänkande hemställt.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 2, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under andra huvudtiteln gjorda framställningar; och

nr 6, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t under sjätte huvudtiteln i statsverkspropositionen gjorda framställningar ävensom åtskilliga inom riksdagen väckta motioner rörande utgifter under samma huvudtitel.

Upplästes och godkändes lagutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 48, till Konungen, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om kommission, handelsagentur och handelsresande samt till lag om ändrad lydelse av 2 § i förordningen den 4 maj 1855 angående handelsböcker och handelsräkningar.

Justerades sju protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 2,12 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstierna.